

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

25'inci Toplantı 2 Aralık 2022 Cuma

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Merkez Bankası yetkililerinin Komisyona bilgi sunma usulüne ilişkin görüşme

III SUNUMLAR

1.- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu'nun, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 42'nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında sunumu

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

25'inci Toplantı

2 Aralık 2022 Cuma

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 14.04'te açıldı.

Merkez Bankası yetkililerinin Komisyonu bilgi sunma usulüne ilişkin görüşmeler yapıldı.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu tarafından, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 42'nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 17.16'da toplantıya son verildi.

2 Aralık 2022 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.04

BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Merkez Bankasının Değerli Başkanı ve bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 25’inci Birleşimini açıyorum.

Gündeme geçmeden önce, geçtiğimiz hafta yoğun bir bütçe mesaisi gerçekleştirdik, Cumhuriyetimizin 100’üncü yılının bütçesinin komisyon safhasını tamamlamış olduk hep birlikte. Ben o sürece katkı veren tüm Komisyon üyelerimize ve gelip katkıda bulunan tüm milletvekillerimize tekrar teşekkür ediyorum, emeği geçen herkese, katkıda bulunan herkese şükranlarımı sunuyorum. Pazartesi gününden itibaren de Genel Kurulda görüşmeler başlayacak, şimdiden Genel Kurul müzakerelerinin de hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Değerli arkadaşlar, gündemimizde, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu’nun 42’nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında Komisyonunuzu bilgilendirme sunumu bulunmaktadır. Sunumdan önce bürokrat arkadaşlarımızın kendilerini tanıtmalarını isteyecektim ama usulle ilgili talepler var, önce onları karşılayacağım. Daha sonra, gelen bürokrat arkadaşlarımızın kendilerini takdim etmelerini isteyeceğim, ardından Sayın Başkanımıza söz verip sunumlarını dinleyeceğiz. Sunumun ardından da müzakere bölümünü gerçekleştireceğiz.

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Merkez Bankası yetkililerinin Komisyona bilgi sunma usulüne ilişkin görüşme

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi usul hakkında Sayın Kuşoğlu’na söz veriyorum.

Buyurun Sayın Kuşoğlu.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları -Sayın Başkanım, siz ve ekibiniz de hoş geldiniz- herkese saygılar sunuyorum.

Sayın Başkanım, sizin delaletinizle şu konuyu gündeme getirmek istiyorum: Biliyorsunuz, bir süre önce, bir buçuk iki ay kadar önce bir torba kanun çalışmasında, Merkez Bankasıyla ilgili bir konu gündeme geldiği zaman Merkez Bankası yetkilisinin burada olmadığını görmüştük, daha sonra siz çağırttınız, geldi ancak 1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu’nu gerekçe göstererek “Bilgi veremem.” demişti. Bu, Türkiye Büyük Millet Meclisi açısından, millet iradesi açısından çok üzüntü verici bir hadise olmuştu. Sonuçta, kur korumalı mevduat hesabıyla ilgili bir maddenin uzatılmasıydı; Maliye Bakanlığından aldığımız bilgilerin Merkez Bankası tarafından da aynı şekilde verilmesini istemiştik ancak maalesef, üzülerken bilgi verilemeyeceğini öğrenmiştik. Şimdi, Sayın Başkan özellikle sunumunda bu konuyu da içerecek şekilde, bu konuda bilgi verecek şekilde bir sunum yaparsa memnun oluruz daha sonraki sorularımıza meydan vermeden. Onun için başlangıçta bunu özellikle belirtmek istedim.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyorum.

Bu konuyla ilgili şunu ifade edeyim: Tabii ki Meclisimiz bilgilenme konusunda taleplerde bulunabilir, milletvekillerimizin de Meclisimizin de en tabii hakkıdır.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Başkanım, usul için söz istemiştim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Başkan, değerli bürokratlar; hoş geldiniz, sizleri saygıyla selamlıyorum.

Efendim, bendeniz de tabii, bu konuda çok rahatsızım, parti olarak da çok rahatsızız. Bu, Meclise yapılmış olan büyük bir saygısızlık idi ve bütçe görüşmeleri sırasında fazlasıyla da dile getirildi ki çok normal ve AK PARTİ’li değerli milletvekilleri de zataliniz de bunun çok normal bir hadise olmadığını, normal bir davranış olmadığını, Meclisimize karşı bir saygısızlık olduğunu herhâlde kabul ediyorsunuz. Sayın Başkan da bugün buradalar. Bunun bir yasak savma olmadığını düşünmek isterim, bunun, bu ziyaretinizin Meclise karşı yerine getirilmesi gereken, hakikaten içten gelen bir görev olduğunu düşünmek isterim. Aksi takdirde, lafa gelince “millî iradenin tecelligâhı” denilen Meclise yapılmış bu saygısızlığı kabul etmemiz mümkün değil.

2018 yılında seçildiğimden beri Meclise yapılan saygısızlıkları, bu suikastları yani suikast teşebbüslerini, bunun iradesine karşı yapılmış suikast teşebbüslerini sıralayabilirim, belki önümüzdeki konuşma sıralarımda söylerim. Genel Kurulda ilk gün yapılan köpekle aramanın basına verilmesinden tutun...

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Bunu geneli üzerinde konuşuruz, usulle alakası yok bunun.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – ...Devlet Denetleme Kurulu raporunun, Varlık Fonu raporunun buraya “gizli” ibaresiyle getirilmesinden tutun da en son halkada Merkez Bankası Daire Başkanı tarafından Meclise yapılmış bu saygısızlık bir haysiyet suikastıdır. Bunların devamının gelmemesini talep ederim. Burada da tabii ki Komisyon Başkanımız olarak zatalinize de büyük görev düşüyor. Diğer söyleyeceklerimi de önümüzdeki konuşmalara bırakıyorum.

Çok teşekkür ediyorum, saygılar sunarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Usul hakkında Cemal Öztürk Bey, buyurun.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Değerli Başkanım, tabii, usul hakkında konuşmak artık usul oldu, Bütçe Komisyonumuzun hemen hemen bütün toplantılarında değerli arkadaşlarımız usul üzerine söz alıyorlar ama biz de ister istemez arkadaşları usule davet ediyoruz çünkü esasa girdikleri zaman bunun içinden çıkamayız. Sayın Kuşoğlu dile getirdi, tamam, saygı duyarım ama Sayın Cinisli usulü aşarak esasa geçmeye çalıştı.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Merkez Bankasıyla ilgili konuşmadım.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Sayın Cinisli, ben tekrar sizi esasa değil, usule davet ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Ben de sözünüzü tamamlamanızı beklemiştim, ben de bütün üyelerimizden aynı istihdamda bulunuyorum. Zaten esas hakkında konuşacak bir bölümümüz var; herkes orada görüşlerini, eleştirilerini ifade edebilir ama usule ilişkin konuştuğumuzda usulle sınırlı kalmamızda herhâlde büyük fayda var, buna bütün arkadaşların hassasiyet göstermelerini ben de tekrar hatırlatmak istiyorum.

Sayın Kuşoğlu'nun bahsettiği Merkez Bankasıyla ilgili bilgilendirme maddesi... Şimdi, değerli arkadaşlar, o gün kur korumalı mevduatın tarihinin uzatılmasına ilişkin bir madde müzakere ediyorduk yani aslında yeni bir şey ihdas etmedik, mevcut bir uygulamanın bir yıl daha uzatılması hususu Meclisimizin iradesine sunuldu. Sunan Merkez Bankası değil, bir defa onu netleştirelim; o gün birden fazla milletvekilimizin teklifini ele aldık. Dolayısıyla, yani, Merkez Bankasının bir maddesi olarak değil, vekillerimizin bir teklifi olarak bunu değerlendirdik. Bu çalışmalar yapılırken zaman zaman kamu kurumlarından -Merkez Bankasından da diğer kurumlarımızdan da- bilgi ihtiyacı oluyor. Elbette maksimum düzeyde bilgiyle hareket etmek hepimizin arzusu, orada hiçbir tereddüt yok. Bir bilgi eksikliği gördüğümüzde bunu talep etmek de en doğal hakkımız, bütün vekillerimizin hakkı; burada da hiçbir tereddüt yok. Ancak, bazı bilgilere ulaşamamaktan dolayı yasama sürecini kesintiye uğratmak, durdurmak gibi tekliflere ben kesinlikle sıcak bakmıyorum. Komisyonumuz gündemine hâkimdir, elindeki bilgilerle takdirini kullanır; kabul eder veya reddeder, elbette o Komisyonumuzun takdirindedir ama yine söylüyorum: Maksimum bilgiyle bunu yapmak elbette ki hepimizin arzusudur, temennisidir; bu yönde de hepimiz gayret sarf etmeliyiz, bu konuda bir tereddüt yok. Ama ben “Bir yerden bilgi gelmedi, o yüzden yasama sürecini durduralım.” gibi bir yaklaşımın da doğru olmadığını düşünüyorum, bunu da özellikle ifade etmiş olayım. Komisyonumuz gündemine hâkimdir, uygulamalarla ilgili çeşitli kanallardan bilgilene kapasitesine sahiptir, kendi değerlendirmesini yapar, kabul eder veya reddeder. Dolayısıyla, bu, Merkez Bankasının meselesi de değil yani bizim o gün yasama sürecini kesintiye uğratmamız Merkez Bankasıyla ilgili bir mesele değil, orada teklif eden vekillerimiz var, yetkili Komisyonumuz var. Bunlar Komisyonumuzun yetkisi dâhilinde olan hususlardır, gündemi oluşturan da karar verme konumunda olan da Komisyonumuzdur; onu özellikle ifade etmek isterim.

Diğer taraftan...

CAVİT ARI (Antalya) – Niye çağırdınız da geldi madem Başkanım? Çağırmasaydınız o zaman.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İşte, bilgi almak için çağırdık.

CAVİT ARI (Antalya) – E, almadınız bilgiyi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O gün belli gerekçelerle... Evet, bir onu dinleyeceğiz.

CAVİT ARI (Antalya) – Almadınız bilgiyi, gücünüz yetmedi yani öyle anlaşıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, ben öyle yorumlamıyorum, “Gücümüz yetmedi.” diye, kesinlikle öyle bir şey söz konusu olamaz.

CAVİT ARI (Antalya) – Öyle anlaşıyor Sayın Başkan, o zaman çağırmayacaktınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Burada Merkez Bankası yine kanunlara atıfla, bir gerekçeyle tutumunu ortaya koydu. Bugün herhâlde Başkandan detaylı bir şekilde dinleriz nedir o gerekçeleri. Tatmin edici olur, olmaz; onu müzakerelerde dinleriz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Gerekçesini değil.

CAVİT ARI (Antalya) – Biz buraya gerekçe dinlemeye değil, bilgi almaya geldik Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yani, onu, ne söyleyeceğini dinleyeceğiz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Gerekçe değil.

CAVİT ARI (Antalya) – Bakın, hepimiz şehir dışından geldik.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben sunumu görmedim yani önceden sunumunu görmüş değilim ama herhâlde Merkez Bankası kendi penceresinden olaya nasıl yaklaştığını detaylı bir şekilde anlatacaktır; onu sabırla dinleyeceğiz, sonra eleştireceksek eleştireceğiz, görüşlerimiz neyse ifade edeceğiz. Hepimiz sorumluluk sahibi insanlarız, dolayısıyla, bunu bugün gerçekleştireceğiz.

Diğer taraftan, bu “Cumhurbaşkanlığından ‘gizli’ ibaresiyle gelen” dediği Naci Bey’in... Varlık Fonuyla ilgili denetim yapıyoruz, biliyorsunuz, Komisyonumuza geliyor. Daha önce, genel kanunları gereği, prosedürleri gereği “Gizlidir.” ibaresiyle geliyordu ama o bütün dokümanlar herkese de bütün üyelerimize dağıtılan dokümanlardı. O konuda ben de doğrusu, yapılan eleştiriler çerçevesinde girişimlerde bulundum. Gizlilik ibaresini kaldırdık “hizmete özel” hâle getirmiş olduk. Dolayısıyla, son iki yıldır bu şekilde geliyor ama “Gizlidir.” diye geldiğinde de doğrusu bütün dokümanlar bütün vekillerimizin hizmetindeydi biliyorsunuz, herkese gönderiliyordu ve o çerçevede bir müzakere yapılıyordu. Onu da tekrar hatırlatmış olayım.

Diğer konuyla ilgili bir bilgi sahibi olmadığım için -bir konuya daha değindiniz ama- o konuda bir şey söyleyemeyeceğim doğrusu.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İlave bir şey söyleyeceksiniz galiba.

Buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkanım, tabii ki teklif milletvekillerinden geliyor ancak yasama ve denetim görevi yapmakta olan bir Meclis olarak, Parlamento olarak o teklifle ilgili kuruluşları, konuyu ve kurumları bizim burada masaya yatırmamız gerekiyor, detaylandırmamız gerekiyor her türlü konuyu. Şimdi, evet, kur korumalı mevduat hesabıyla ilgili bir uzatma maddesiydi ama o zamana kadar olan uygulamayı, ülkeye kaç mal olduğunu, neler yapıldığını, hukuka uygun olup olmadığını vesaire tabii ki görüşmek hakkımızdır. Bunu, bu hakkı, millet iradesini, Türkiye Büyük Millet Meclisinin saygınlığını da 1’inci partinin bir üyesi olarak ve dolayısıyla Divanın başında olan Başkanımız olarak bizden çok daha fazla, sizin hassasiyetle korumanız, kollamanız gerekiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Yani orada sorumluluk, bizden daha fazla size aittir. Dolayısıyla, öncelikle bunları sizden bekliyoruz. Bugün de aynı şekilde sizden bu konudaki bilgilendirmeyi bekliyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Orhan Bey, siz de usule ilişkin herhâlde...

Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, şöyle: Bu bilginin burada paylaşılmamasının Meclis iradesine bir saygısızlık olduğuna dönük değerlendirmeler oldu karşı taraftaki milletvekili arkadaşlarımız, ağabeylerimiz tarafından. Fakat ben konuyu öyle değerlendirmiyorum. Yani bazen bir bilgi olgunlaşmamış olabilir, tam olarak paylaşılacak şekilde veriler oluşmamış...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Veri, veri; bilgi değil, veri soruyoruz, veri.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bir saniye, bir müsaade...

CAVİT ARI (Antalya) – Bir hesabın nesi olgunlaşacak ya? Ya, bırakın Allah aşkına! Bizi niye çağırıdınız buraya, ben anlamıyorum ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ya, müsaade edin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir dinleyelim arkadaşlar, bir dinleyelim.

Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – La ilahe illallah ya! Sizin düşündüğünüz gibi konuşmak zorunda mıyız? Bir dakika, bizim de bir fikrimiz var, onu ifade edeceğiz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Orhan Bey, veri olgunlaşmaz, veri neyse odur.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şimdi, Başkanım, o gün Hazine ve Maliye Bakanlığı bize maliyeti açıkladı. Neden? Çünkü Hazine ve Maliye Bakanlığının kur koruma sistemine kişinin ne zaman girdiği, ne zaman çıktığı, hangi kurdan girdiği ve ne ödeme yapılacağı çok net ve belli, net veri var elinde. Dolayısıyla, bize geldi, o net verilerle burada bilgi verdi ama Merkez Bankası her gün döviz alımı, döviz satımı yapan bir kuruluş. Dolayısıyla, bu işlemlerden kurumun ne kadar kâr ettiği, zarar ettiği; kârın, zararın nasıl tanımlandığına ilişkin o verinin olgunlaşması belki yıl sonunu bulacak, belki zamanı var. Ondan dolayı, veri olgunlaşmadığı için açıklama yapılamayacağına dair...

CAVİT ARI (Antalya) – Nereden biliyorsun? Oraya soralım bunu, gerçekten öyle mi.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bence bu sözü tutanaklardan bile çıkarın Orhan Bey.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bir saniye...

ORHAN YEGİN (Ankara) – O gün bu bilgi bize verildi, ondan dolayı; bir.

CAVİT ARI (Antalya) – Kurum adına siz böyle bir beyanda bulunamazsınız Orhan Bey.

ORHAN YEGİN (Ankara) – İkincisi: Kuruluş kanunları gereği bunun yıl sonunda ancak açıklanabildiğine ilişkin bir bilgi paylaştılar. Dolayısıyla, biz Merkez Bankasının o günkü tutumunu Meclis iradesini saymama, Meclis iradesine karşı bir saygısızlık yahut da bir veriyi, bir bilgiyi başka şeylerden endişe ettiği için, kaygılandığı için gizleme gibi bir refleksle o bilgiyi paylaşmama durumunda olduğunu hiç düşünmedik, öyle bir şey algılamadık; onun altını çizmek istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Uğur Aydemir, usule ilişkin...

Buyurun.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, çok Kıymetli Merkez Bankası Başkanımız ve ekibi; ben de hepinize saygılar sunuyorum.

Değerli arkadaşlar, kurumlar kurallarıyla idare edilir. Yani burada tabii ki Meclisimiz milletimizin iradesinin tecelligâhı ama burada -ben KİT Komisyonunda da Başkanlık yaptım- “Biz her bilgiye ulaşmak istiyoruz ve ulaşırız. Bunun önünde kimse engel olamaz.” diye bir tutum ve davranış olamaz, mümkün değil. Bazı şeyler özel kalabilir. Kaldı ki burada da öncelikle bizlerin milletvekili olarak kurallara uymamız lazım.

O gün Komisyon Başkanımız Merkez Bankasından yetkili bir arkadaşımızı çağırdı ve İstanbul’dan buraya geldi. Eğer bir saygıdan bahsedeceksek önce bunu ifade etmemiz lazım, taşları yerine oturtmamız lazım. İstanbul’dan geldi, Komisyonumuza katıldı, kendi yetkisi çerçevesi içerisinde bize bir şeyler anlatmaya çalıştı ama sorumluluğunu bilerek; bir defa bizim teşekkür etmemiz lazım.

İkinci aşama... Şimdi, Merkez Bankası Başkanımız buraya geldi ve bize neden bilgi vermediğini, o rakamlara niye girmediğini öyle zannediyorum ki en güzel şekilde anlatacak; anlattıktan sonra biz tatmin olmazsak o zaman eleştirmeye başlayalım yani bir ay önceki konudan başlayarak hâlâ eleştirmeye devam edersek haksızlık yaparız. Merkez Bankası Başkanımız zaten geldi ve bir saat, iki saat sunumunu yapacak -ne kadar yapacaksa- biz net bir şekilde aydınlanmazsak, tatmin olmazsak,

ondan sonra tekrar geriye dönüp eleştirelim hepsini, hepimiz eleştirelim ama biraz müsaade edelim, Komisyon toplantımıza başlayalım, Merkez Bankamız açıklamalarını yapsın. Bizden neyi saklayacak Merkez Bankası Başkanı? Merkez Bankası kendisinin değil ki -işte, Merkez Bankası Başkanımız da burada, kendisi de başkanlık yaptı- görevleri belli, sorumlulukları belli, kuralları belli; her şey net, yazılmış, hepsi açık açık ortada. Eğer biz kendi kendimize tatmin olmazsak ondan sonra Merkez Bankası Başkanımızı yerden göğe kadar eleştirelim diyorum. Bir zaman tanıyalım öncelikle Sayın Başkanım, fırsat verelim anlatsın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bir şey ifade etmem lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Aydemir’in “Bize kurumlar tarafından her türlü bilgi verilecek demek değildir.” ifadesine çok üzıldüm, kendisi tecrübeli bir milletvekilidir. Türkiye Büyük Millet Meclisine her türlü bilgi verilir, burada sakıncası olan bilgi de gizli oturumda verilir, hiçbir bilgi Türkiye Büyük Millet Meclisinden saklanamaz Sayın Aydemir; bunu söylememeniz lazımdı, bunu düzeltin lütfen.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Uğur Bey, ne anlamda söylediğinizi bir açıklığa kavuşturursanız...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Gizli olması gereken bilgiler de gizli oturumda verilir biliyorsunuz, bizden hiçbir bilginin saklanmaması gerekir. Millet bize iradesini emanet etmiş yani kamu kurumları mı esiriyor bunu? Olmaz böyle bir şey yani böyle bir anlayış olamaz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Uğur Bey, buyurun.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Şimdi, bizler bazen bilgi talep ediyoruz ve bilgiler geldiği zaman isimler kapalı geliyor, şirket ismine girmiyorlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kişisel veriler veya ticari sırlar anlamında herhâlde...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Ama bilgi geliyor.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Kaldı ki Merkez Bankası sadece Türkiye’yi ilgilendirmiyor, dünyayı da Avrupa’yı da herkesi ilgilendiriyor; herkesin gözü bizim Merkez Bankamızda yani burada “Ne kadar zarar ettin?” “Ne kadar kâr ettin?” bunlar biraz daha özele girdiği için Merkez Bankamızın da bütün dünyayı takip ederek kendisine göre hâl ve hareketlerini... Kendisi de anlatacağı mutlaka, ben mali müşavir olarak, Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi olarak bunları söylüyorum ama ben diyorum ki: Öncelikle, yargısız infaz yapmayalım yani zaten Merkez Bankası Başkanımız geldi; o günkü gerekçelerini, niye anlatmadığını, arkadaşlarımızın bize niye bilgi vermediğini kendisinden bir dinleyelim, eğer tatmin olmazsak tekrar dönüp burada konuşacağız zaten, belki saatlerce konuşacağız ama o gün kaldığımız yerden aynı şekilde yüklenmeye başlarsak... Ta, işte “Genel Kurulu köpekler aradı.” işte “Burada bize suikast oldu, Meclise suikast oldu.” diyerek kendi itibarımızı kaybetmek için her şeyi yapıyoruz arkadaşlar. Meclisin itibarı zirvededir, bunun da itibarını kimse zedeleyemez, zedeleyememiştir de zaten. Bu Meclisin adı zaten Gazi Meclistir. Dolayısıyla, suikast girişimi...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Her türlü şeyden biz ariyiz zaten arkadaşlar; rahat olalım, sabırlı olalım, aydınlatmamız gereken şeyler varsa da zamanı geldikçe her türlü soruyu soralım. Sayın Başkanımızın niye anlatmadığını da kendisinden öğrenelim değil mi arkadaşlar? En doğrusu bu diye düşünüyorum, kendi fikrim tabii.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Durmuş Yılmaz, usule ilişkin, buyurun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Efendim, tam usulle ilgili olmayacak ama ismim zikredilmedi ancak “eski Merkez Bankası Başkanı” olarak zikredildi.

Söyleyeceğim şey şu: Değerli arkadaşlar -Orhan Bey, özellikle söyleyeceğim söz size- Merkez Bankasında şu anda Sayın Başkan öğleden sonra saat beş buçukta piyasalar kapandıktan sonra, akşam saat yedide, sekizde Muhasebe Genel Müdürünü telefonla arayıp “Bugün ne kadar kur farkı ödedik?” sorusunun cevabını bulacak sisteme sahip; bunu söylüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – “Ama Meclise vermemesi gerekir.” gibi bir anlayışı oldu.

Uğur Bey, çok kötüydü sözünüz.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Hayır hayır...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sizin sorduğunuz sorunun cevabını Başkan akşam saat yedide, sekizde alır.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bizim sorumuz kur korumadan kaynaklı faaliyet veya...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Yok, hayır.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Meclisin itibarını öncelikle sizin korumanız lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, Uğur Bey’in dediği gibi önce sunumu bir dinleyelim, üzerinde sonra müzakereler yapacağız zaten; katılan olur, olmayan olur, onları hep birlikte göreceğiz.

Başkanımızı hepimiz biliyoruz zaten; eski bir milletvekilimiz, aynı zamanda Plan ve Bütçe Komisyonu üyemiz.

Ben tekrar hoş geldiniz diyorum.

Sunuma geçmeden önce, yardımcılardan başlayarak bir tanıyalım lütfen.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, herkese hoş geldiniz diyorum.

Şimdi Sayın Başkanımıza söz vereceğim.

Sayın Başkan, süreniz otuz dakikadır, gerekirse bir miktar uzatabiliriz de.

Buyurunuz lütfen.

III SUNUMLAR

1.- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu’nun, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu’nun 42’nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında sunumu

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Başkan, saygıdeğer Komisyon üyeleri; sizleri Merkez Bankası adına saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu’nda yer aldığı üzere uyguladığımız politikalar ve Bankamız faaliyetleri hakkında bilgi vermek üzere burada bulunmaktayız.

Konuşmama küresel gelişmeleri özetleyerek başlayacağım. Bunu takiben Türkiye ekonomisine ilişkin değerlendirmelerimizi, enflasyon görünümünü ve para politikası uygulamalarımızı sizlerle paylaşacağım. Ardından genel bir değerlendirmeyle konuşmamı sona erdireceğim.

2020 yılında yaşanan Covid pandemisi küresel ekonominin tedarik zincirlerinde kalıcı bir hasar bırakmıştır. Pandeminin olumsuz etkileri sürerken bölgemizde yaşanan Rusya-Ukrayna savaşı enerji ve emtia fiyatlarının tarihî yüksek düzeylere çıkmasına yol açmıştır. OECD’ye üye ülkelerin enerji harcamaları millî gelirlerinin yüzde 18’ine ulaşarak OPEC krizinden bu yana kaydedilen en yüksek seviyelere ulaşmıştır. Bu gelişmeler küresel büyüme ve enflasyon rakamlarına çok olumsuz yansımıştır. Örneğin, en büyük ticari ortağımız olan Avrupa Birliğinde rekor nitelikte dış ticaret açığı oluşurken enflasyon da tarihî ortalamaları aşmıştır.

Etkisi sürmekte olan pandemi nedeniyle yükselen küresel enflasyon savaşın yıkıcı etkisiyle artış eğilimini sürdürmektedir. Küresel enflasyon artışlarının temelinde arz şokları kaynaklı maliyet enflasyonu bulunmaktadır. Dünya genelinde üretici ve tüketici fiyatları enflasyonu arasındaki fark artmaktadır. Rusya-Ukrayna savaşıyla birlikte yükselen enerji fiyatları özellikle net emtia ve enerji ithalatçısı ülkelerde üretici ve tüketici fiyatları enflasyonu arasında belirgin bir ayrışmaya yol açmıştır. Hâlen İspanya, Fransa ve Almanya’da üretici fiyatları tüketici fiyatlarının 5 katı, euro bölgesinde ise 4 katı artış göstermiştir. Öncü göstergeler küresel ekonomik görünümde ikinci çeyrekte başlayan yavaşlama eğiliminin daha da belirginleşerek devam ettiğine işaret etmektedir. Küresel ölçekte sıkılaşan finansal koşulların da etkisiyle, başta Avrupa ekonomisi için olmak üzere 2023 yılına ilişkin küresel büyüme tahminleri önemli ölçüde aşağı yönlü güncellenmiştir.

Saygıdeğer milletvekilleri, küresel görünüme ilişkin değerlendirmelerimizin ardından bu olumsuz gelişmelerin Türkiye ekonomisine olan yansımalarından bahsedeceğim. Küresel arz şoklarına ve bölgemizde yaşanan savaşa rağmen Türkiye ekonomisi sürdürülebilir düzeyde ve kesintisiz olarak büyümeye devam etmektedir. Pandemi döneminin olağanüstü olumsuz koşullarında bile hızla toparlanarak sağlam ve dayanıklı görünümünü sürdüren ülkemizin başarılı büyüme performansı çeşitli ülke gruplarıyla yapılan karşılaştırmalarla da teyit edilmektedir. Türkiye ekonomisi 2019 yılının son çeyreğinden bu yana gösterdiği büyüme performansı G20 ülkeleri arasında 1’inci, OECD ülkeleri arasında ise 2’nci sırada yer almıştır.

Türkiye’nin küresel ekonomi içerisindeki payı satın alma gücü paritesine göre hesaplanan millî gelir bazında yıllar itibarıyla 2’ye katlanarak yüzde 2’ye ulaşmıştır. Bu artış 2000 yılında dünya sıralamasında 18’inci sırada bulunan ülkemizin 2022 yılı itibarıyla 11’inci sıraya çıkmasını sağlamıştır. Ülkemiz değişen küresel şartlara uyum sağlayarak ve bu şartların sunduğu fırsatlardan azami ölçüde yararlanarak yakın tarihteki ekonomik başarılarını güçlendirmek amacıyla Türkiye ekonomi modelini hayata geçirmiştir. Uygulanmakta olan Türkiye ekonomi modeliyle birlikte ülkemizin küresel ekonomideki payı artmaya devam etmektedir.

Ülkemizin son yıllarda arz kapasitesini geliştirme ve sanayileşme yolunda attığı sağlam ve güçlü adımların sürdürülebilir büyüme performansı üzerindeki olumlu etkileri görülmeye başlanmıştır. Büyümenin alt bileşenlerini incelediğimizde temel sürükleyicilerin net ihracat ile makine ve teçhizat yatırımları olduğu görülmektedir. Potansiyel büyümenin de belirleyicilerinden olan makine ve teçhizat yatırımları 2019 yılının son çeyreğinden itibaren yıllık bazda yaklaşık yüzde 20 oranında büyüyerek

aralıksız olarak artmıştır. Aynı dönemde net ihracat da yıllık büyümeye yedi çeyrek boyunca katkı sağlamıştır. Net ihracat ve makine teçhizat yatırımlarının bu görünümü büyümenin sürdürülebilir bileşenlerinin payının arttığını göstermektedir. 2022 yılı üçüncü çeyreğinde makine teçhizat yatırımları ve net ihracatın millî gelir içindeki payı yüzde 17,2 seviyesinde gerçekleşerek pandemi sonrasındaki ağırlığını korumuştur. Güçlü ve sağlıklı büyüme görünümü sanayi üretimi rakamlarıyla da desteklenmektedir. Net ihracatın millî gelire olan yapısal katkısı sanayi üretimine yansımıştır. Bu kapsamda, ihracatçı sektörlerdeki üretim 2020 yılının üçüncü çeyreği sonrasında sektör genelinde pozitif yönde ayrılarak hızla artmıştır. Eylül ayında küresel talepte beklenen gerilemenin sınırlı etkileri görülmekle birlikte, ihracatçı sektörlerin öncülüğünde sanayi üretimi yüksek seyretmeye devam etmektedir. İmalat sanayisi kapasite kullanım oranları tarihi ortalamalarına yakın seyretmektedir. Yatırım iştahı yüksek olan firmalardaki kapasite artışı sektör genelinin ve tarihsel ortalamaların üzerinde kalarak yukarı yönlü bir seyir izlemektedir. Bu durum, küresel ekonomideki belirsizliklere rağmen potansiyel büyümeyi de destekleyecek ilave kapasite ihtiyacı kaynaklı yatırım talebinin gücünü koruduğunu göstermektedir.

İktisadi faaliyette sürdürülebilir bileşenlerin payının artması istihdamı da olumlu etkilemiştir. Eylül ayında mevsimsel etkilerden arındırılmış olarak iş gücü 34,3 milyon kişiye ulaşırken işsizlik oranı yüzde 10,1 seviyesinde gerçekleşmiştir. Sektörler itibarıyla incelendiğinde, hizmetler sektörü istihdamı 17,5 milyon kişi; sanayi sektörü istihdamı ise 6,6 milyon kişi olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılının üçüncü çeyreğinde istihdam edilen kişi sayısı 2020 yılının ikinci çeyreğine kıyasla hizmetler sektöründe yüzde 21,4 oranında büyümeyle 3,1 milyon ve sanayi sektöründe yüzde 25 oranında büyümeyle 1,3 milyon olmak üzere toplamda 4,9 milyon kişi artmıştır. Aynı dönemde pek çok ülkede istihdam sınırlı düzeyde yükselirken Türkiye, OECD ülkeleri arasında toplam istihdamını en fazla artıran ülkelerden biri olmuştur.

Küresel enerji ve emtia fiyatlarındaki olağanüstü yükselişle birlikte enerji ithalatımızın millî gelir içerisindeki payı yüzde 3,8'den tarihi rekor niteliğindeki yüzde 10,9'a çıkmıştır. Bu artışın etkisiyle 2022 yılında cari açığımız yükselmiştir. Yatırım, istihdam ve ihracatın artırılmasıyla cari fazla vermeyi hedefleyen Türkiye ekonomi modelinin cari denge üzerindeki olumlu yansımaları enerji fiyatları tarafından gölgelenmesine rağmen giderek daha somut hâle gelmektedir.

Fiyatla çevrimsel etkilerden arındırıldığında cari dengemiz üst üste dört çeyrek fazla vermiştir. Ülkemiz, enerji ve emtia fiyatlarındaki normalleşmeyle birlikte sürdürülebilir cari fazla hedefine ulaşacaktır. Türkiye ekonomisindeki ihracat dinamikleri son dönemde yapısal cari dengede görülen bu değişimi desteklemektedir. Yaptığımız analizler, ihracatımızın ürün ve pazar çeşitliliğinin hızlanarak arttığını ve 2022 yılı itibarıyla ülke ve ürün çeşitliliğinin 2006 yılına göre 2 katına çıktığını göstermektedir. Buna ek olarak, 2015 yılı öncesinde ihracat artışlarımız büyük oranda mevcut pazarlardaki büyümeyle sağlanırken 2015 yılı sonrasında yeni pazar girişleriyle gerçekleşmiştir. Bu kapsamda, 2015-2022 döneminde ihracat büyümesinin yaklaşık yüzde 28'i yeni pazar girişleriyle sağlanmıştır.

İhracatçı firmalarımızın ülke ve ürün çeşitliliğini artırmadaki görece avantajı ekonomimizi dışsal şoklara karşı koruyan en önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Firmalarımızın yeni ürünler ve pazarlar bulmak suretiyle sergilediği bu esnek ve dinamik yapı küresel ölçekteki yaşanan tüm olumsuz koşullarda olası kayıpların telafi edilmesine imkân sağlamaktadır.

Türkiye ekonomisinin büyüme yapısındaki dönüşümün temel sürükleyicisi olan ihracat önemli oranda artmıştır. Pandemi öncesi istikrarlı büyüyen ihracat, sonraki dönemde keskin bir yükseliş göstermiş ve 2021 yılında güçlü eğilimini koruyarak toplam 225 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır.

2022 yılının ilk on ayında ise toplam ihracat 209 milyar doları aşmıştır. Böylece ihracatımız geçtiğimiz yıl yakaladığı ivmeyi bu yılın ilk on ayında da sürdürerek her ay en yüksek toplam ihracat değerine ulaşmıştır.

Son dönemde önemli ticari ortaklarımız arasında yaşanan jeopolitik gelişmelere rağmen rekor niteliğindeki ihracat artışı 3 etkene dayalı olarak gerçekleşmiştir. Bunlardan birincisi, pandemi sonrasında küresel ticaretin yeniden şekillenişinde Türkiye, göreceli avantajlarının artmasıyla önemli bir ticaret üssü olarak konumlanmıştır. İkincisi, biraz önce de değindiğim üzere, ihracatçılarımız dinamik ve esnek yapıları sayesinde ürün ve ülke çeşitliliğini artırarak değişen koşullara hızlıca uyum sağlamıştır. Üçüncüsü ise liralasma stratejimiz çerçevesinde yaptığımız düzenlemelerle ihracatçılarımıza üretimlerini artırmaya yönelik Türk lirası cinsinden uzun vadeli, düşük maliyetli finansman imkânları sağlanmıştır.

Son dönemde ana ihracat pazarlarımızın iktisadi faaliyetlerinde öngördüğümüz zayıflama ihracat rakamlarımıza da yansımaktadır. Ağustos ayı PPK metnimizde de belirttiğimiz üzere, küresel büyümeye yönelik belirsizliklerin ve jeopolitik risklerin arttığı bir dönemde sanayi üretiminde yakalanan ivmenin ve istihdamdaki artış eğiliminin sürdürülmesi açısından finansal koşulların destekleyici olması gerekmektedir. Bu doğrultuda para politikamızın çerçevesini ihracatımız üzerindeki dış talep kaynaklı aşığı yönlü riskleri en aza indirecek yönde şekillendirmeye devam ediyoruz.

Turizm sektörünün ilk dokuz aydaki performansı dış dengeye olumlu yönde katkı sağlamıştır. Aylık bazda bakıldığında seyahat gelirlerinin 2022 yılı boyunca ciddi bir yükseliş göstererek önceki yılları aştığı görülmektedir. Seyahat gelirlerinde geçmiş yıllara kıyasla kaydedilen bu artışın özellikle yaz aylarına doğru belirginleştiği gözlenmektedir. Yabancı ziyaretçi sayısı da yıl genelinde istikrarlı bir görünüm sergileyerek son aylardaki ivmelenmeyle birlikte 2019 yılı rakamlarını geçmiştir.

Değerli Komisyon üyeleri, konuşmamın başında da ifade ettiğim üzere, süregelen pandemi ve savaşın da etkisiyle oluşan arz şokları tüm ekonomilerde olduğu gibi ülkemizde de enflasyonda artışa yol açmıştır. Enflasyondaki bu artışın önemli bir kısmı dışsal şoklara duyarlı gıda, enerji ve temel mal gruplarındaki yükselişten kaynaklanmıştır. Mevcut yıllık enflasyon oranında, önümüzdeki aylarda hızla ortadan kalkacak baz etkileri bulunmaktadır. Dolayısıyla enflasyonun gerçek eğilimini anlamak için aylık gelişmelere odaklanmak daha sağlıklı bir yaklaşımdır. Aylık bazda bakıldığında, tüketici fiyatlarındaki artışlar 2022 yılı başındaki hızlı gerilemeyi takiben, savaşın etkileriyle dalgalı bir seyir izleyerek yıl genelinde kademeli olarak yavaşlamıştır. Buna ek olarak birinci, ikinci ve üçüncü çeyrekler itibarıyla ortalama enflasyon oranları sırasıyla yüzde 7,1; yüzde 5,1 ve yüzde 2,3 olarak gerçekleşerek düşüş eğilimini desteklemiştir. TÜFE’den işlenmemiş gıda, enerji, alkollü içecekler, tütün ve altının hariç tutulmasıyla elde edilen B Endeksi ve B Endeksi’nden de işlenmiş gıda ve alkolsüz içeceklerin dışlanmasıyla elde edilen C Endeksi tüketici fiyatlarına göre daha olumlu bir görünüm sunarak istikrarlı bir azalış eğilimi sergilemiştir.

Enflasyonun dağılımına yönelik hesapladığımız, alternatif eğilim göstergesi olan medyan aylık artış oranı enflasyonda ılımlı yavaşlamaya işaret etmektedir. Fiyatı artan kalemlerin, fiyatı azalan kalemlere oranına ilişkin bilgi sunan TÜFE Yayılım Endeksi’nde de üçüncü çeyrekte belirgin bir gerileme gerçekleşmiştir. Aylık enflasyonun kademeli bir şekilde tarihsel ortalamalarına yakınsamakta olduğunu gözlemliyoruz, bu gelişmeyle birlikte enflasyonun gerileyişini sürdüreceğini ve ekim ayı enflasyon raporundaki tahmin patikamızla uyumlu bir seyir izleyeceğini öngörüyoruz.

Orta vadeli enflasyon tahminlerimiz çerçevesinde, 2023 yılında enflasyon oranının yüzde 22,3’e düşeceğini, 2024 yılında ise tek haneye gerileyerek yüzde 8,8 oranında gerçekleşeceğini öngörüyoruz. Merkez Bankası olarak, fiyat istikrarını sağlamak ve sürdürmek temel amacımız doğrultusunda

enflasyonda kalıcı düşüşe işaret eden güçlü göstergeler oluşana ve orta vadeli yüzde 5 hedefine ulaşıncaya kadar elimizdeki tüm araçları liralasma stratejisi çerçevesinde kararlılıkla kullanmaya devam edeceğiz.

2022 yılının ilk çeyreğinde jeopolitik gelişmelere bağlı olarak hızla artan Türk lirası cinsinden İthalat Birim Değer Endeksi ikinci çeyrekte de bu eğilimini sürdürmüştür. Öte yandan, üçüncü çeyrekte söz konusu endekste daha sınırlı bir artış gerçekleşmiştir. Jeopolitik gelişmelerle dalgalı seyreden emtia ve enerji fiyatlarına rağmen ithal maliyet baskısının nispeten sınırlı kalmasında uyguladığımız güçlü politikaların bir sonucu olarak döviz kurlarının istikrarlı seyir izlemesi de etkili olmakta ve bu durum enflasyondaki yavaşlamaya önemli katkı sağlamaktadır.

Yurt içi tedarik sürelerinde 2022 yılı boyunca gözlenen iyileşme devam etmektedir. Ekim ayı itibarıyla tedarik süresine ilişkin göstergenin pandemiden bu yana ilk defa tarihi ortalamalarının üzerine çıkmış olması önümüzdeki dönemde arz kaynaklı sorunların hafifleyeceğine işaret etmektedir. Buna ek olarak, özellikle son bir yılda tarihsel ortalamalarının üzerinde seyreden imalat sanayi fiyatlarındaki artış ivme kaybetmeye devam etmiştir. Bu yavaşlamanın ekim ayı itibarıyla yıllık bazda da gerçekleşmesi ilerleyen dönemde üretici fiyatları kaynaklı enflasyonist baskıların daha ılımlı bir seyir izleyeceğini göstermektedir. Mevcut durumda enflasyonun temel belirleyicisi arz şokları olmakla birlikte talep dengesini de yakından takip ediyoruz. Yılın üçüncü ve dördüncü çeyreğine ilişkin öncü göstergeler talep koşullarının daha ılımlı seyrettiğine işaret etmektedir. İktisadi Yönelim Anketi'nden elde ettiğimiz bilgiler imalat sanayi firmalarının kayıtlı iç ve dış piyasa siparişleriyle geleceğe yönelik sipariş beklentileri kapsamında yurt dışı talepte daha belirgin olmak üzere toplam talebin bir miktar yavaşlarken, yatırım eğilimlerinin gücünü koruduğunu göstermektedir. Saha görüşmelerinden edindiğimiz bilgiler de iktisadi faaliyete dair benzer sinyalleri vermektedir. Güncel verilere göre, çıktı açığının enflasyonun daha düşük olduğu dönemlerdeki seviyelerden yüksek olmaması bu dönemde talep yönlü enflasyonist baskıların diğer şoklara kıyasla oldukça düşük olduğunu tespit eden analizlerimizle uyumludur. Yılın son çeyreğinde ve önümüzdeki yılın ilk yarısında çıktı açığındaki kapanmanın süreceğini öngörmekteyiz.

Saygıdeğer milletvekilleri, sunumun son kısmında para politikası uygulamalarımızdan bahsetmek istiyorum. 2022 yılı içerisinde tüm politika araçlarımızı gözden geçirerek ülkemizin ihtiyaç ve koşullarına en uygun para politikası çerçevesini kademeli olarak oluşturduk. Bu doğrultuda, politika faizimizle birlikte likidite, teminat, zorunlu karşılık ve uluslararası rezervlerin yönetimine ilişkin çeşitli ürünlerimizi ve makro ihtiyati önlemlerimizi bütüncül bir anlayışla en etkin şekilde kullandık. Yaşamakta olduğumuz enflasyonun büyük oranda negatif arz şoklarından kaynaklandığı değerlendirmemizi sizlerle paylaşmıştım. Bu koşullar altında Merkez Bankası olarak, para politikasının etki alanının dışında kalan arz taraflı maliyet baskılarına tek başına faizleri artırmaya odaklanmış politikalarla karşılık vermenin etkili olmayacağını değerlendiriyoruz. Bunun yerine enflasyonu düşürmek ve fiyat istikrarını kalıcı olarak tesis etmek amacıyla üretimi ve yatırımları destekleyici, cari fazla kapasitemizi artırıcı politikalar uygulamayı gerekli görüyoruz.

Buna ek olarak para politikası uygulamalarımızı liralasma odaklı bir şekilde tasarlayarak fiyat istikrarını bozan ve ekonomiyi dışsal şoklara açık hâle getiren yapısal unsurlarla da mücadele ediyoruz. Uygulamakta olduğumuz para politikamızın önemli bir ayağını hedefli kredi kullanımı oluşturmaktadır. Bu anlayış çerçevesinde bir yandan kredilerin büyüme hızı, erişimi ve finansman maliyetiyle kredi faizlerini yakından takip ediyoruz. Diğer yandan kredilerin iktisadi faaliyetle uyumlu kullanımı ve tabana yayılımı açısından kredi kompozisyonunu gözetten bir yaklaşımla hareket ettik. Buna ek olarak

liralaşma stratejimiz çerçevesinde hane halkı, firma ve bankacılık kesiminin varlık ve yükümlölüklerinde Türk lirası cinsi kalemlerin ağırlığının kademeli bir şekilde artırılmasını ve finansal sistemin Türk lirası ağırlıklı bir yapıya kavuşmasını hedeflemekteyiz.

Son olarak ise uluslararası rezervlerimizi güçlendirmeye yönelik olarak proaktif bir rezerv yönetimi anlayışını benimsedik. Bu doğrultuda geliştirdiğimiz yeni yaklaşımlarla bir taraftan rezerv kaynaklarımızı çeşitlendirdik. Diğeri taraftan liralaşma stratejimizi de gözeten bir anlayışla oluşturduğumuz bu araçlarla döviz kurları üzerinde istikrarı sağladı. Tüm bu adımları fiyat istikrarını kalıcı olarak sağlama önceliğimiz doğrultusunda enflasyonu besleyen yapısal unsurları bertaraf etmek ve enflasyonu bir süreliğine değıl kalıcı olarak düşürmek üzere attık.

Değerli milletvekilleri, sunumun bu bölümünde az önce ana çerçevesini özetlediğim para politikası uygulamalarımıza ilişkin değerlendirmelerimizi sunacağım. Küresel büyümeye yönelik belirsizliklerin arttığı bir ortamda yapısal olarak güçlenen cari fazla kapasitemizin en önemli unsuru olan sanayi üretiminde yakaladığımız ivmenin ve istihdamdaki kazanımlarımızın devamı açısından finansal koşulların destekleyici olması gerektiğini düşünüyörüz. Bu nedenle ağustos-kasım döneminde politika faizini toplamda 500 baz puan indirerek yüzde 9 seviyesine getirmiş bulunmaktayız. Aldığımız kararların 2023 yılı içerisinde ekonomimizin dayanıklılığını artırarak, arzın, yatırımların ve ihracatın sürekliliğine ve arz kapasitemizin korunmasına önemli ölçüde katkı sağlayacağını öngörüyoruz.

Liralaşma stratejimiz çerçevesinde uyguladığımız makroihtiyati tedbirlerin etkinliğine ilişkin önemli bir gösterge, kredi kompozisyonunda firma kredilerinin ağırlık kazanmaya başlamasıdır. 2022 yılında önceki dönemlerin aksine firma kredileri bireysel kredilerden daha hızlı oranda artış kaydetmiş ve tüketici kredilerinin ticari kredilere olan oranı azalmıştır. Buna ek olarak yatırım ve ihracat kredilerinin ticari krediler içerisindeki payı oldukça güçlü bir şekilde yükselmiştir. Hedefli kredi anlayışımız ve liralaşma stratejimiz çerçevesinde kredi kompozisyonunda gerçekleşen bu olumlu görünümde makroihtiyati araçlarımızın etkili olduğunu değerlendiriyoruz. Buna ilaveten Merkez Bankası olarak kredi kompozisyonunda gerçekleşen iyileşmeyi desteklemek için reeskont ve yatırım taahhütlü avans kredileriyle etkin rol oynuyoruz. Hedefli kredi politikalarımızın temel amacı, bankacılık sisteminde kredilerin yatırım, istihdam, üretim, ihracat ve cari fazla açısından en verimli şekilde dağıtılmasını sağlamaktır.

2022 yılında Türk lirası cinsinden ticari kredi kullanımı güçlü bir gelişim göstermiştir. 2022 Yılı Ocak-Kasım döneminde TL ticari kredi net kullanım tutarı 2021 yılı gerçekleşmesinin yaklaşık 6 katı düzeyindedir ayrıca söz konusu kredilerin ağırlıklı olarak KOBİ'ler tarafından kullanılmış olması hedefli kredi politikamızın etkinliğine ilişkin bir diğeri önemli göstergedir. Ocak-kasım döneminde KOBİ'ler tarafından net olarak 700 milyar TL tutarında kredi kullanımı gerçekleştirilmiştir. Bu miktar 2021 yılının aynı döneminde KOBİ'ler tarafından kullanılan 97 milyar TL tutarındaki kredinin 7 katına yakındır. Sonuç olarak, bu dönemde KOBİ kredilerinin tutarı ve bankacılık sektörü kredileri içerisindeki payı tarihsel olarak en yüksek düzeye ulaşmıştır.

Saygıdeğer milletvekilleri, uyguladığımız para politikasının aktarımının korunması için kararlı adımlar atarak varlık ve yükümlük kalemlerine yönelik gerçekleştirdiğimiz zorunlu karşılık ve menkul kıymet tesisi uygulamalarıyla makro ihtiyati araç setimizi güçlendirdik. Bu kapsamda, yaptığımız düzenlemeyle 2022 yılı sonuna kadar kullanılacak ticari nitelikteki kredilerde Merkez Bankası tarafından yayımlanan yıllık bileşik referans oranına göre farklılaşan oranlarda menkul kıymet tesisine karar verdik. 2022 yılında teminat düzenlemeleri açısından da önemli adımlar atarak uzun vadeli, sabit getirili Türk lirası varlıkların ağırlığını koruduk. Aldığımız bu kararların ardından parasal aktarımın etkinliğinin güçlenerek TL ticari kredi faizlerinin politika faizimizle uyumlu düzeye geldiğini ve

2022 yılı Temmuz ayındaki seviyelerine kıyasla 15 puan civarında gerilediğini gözlemliyoruz. Buna ek olarak, uzun vadeli, sabit getirili ve Türk lirası cinsi menkul kıymet faizlerinin de tüm vadelerde politika faizini yakınsayarak önlemleri devreye aldığımız haziran ayından bu yana yaklaşık 16 puan azaldığını görüyoruz.

Liralaşma stratejimiz çerçevesinde bankacılık sektörünün varlık ve yükümlülük kompozisyonunda Türk lirasının payının artmasını önceliklendiriyoruz. Bu kapsamda, sektörün fonlama yapısında en önemli bileşen olan mevduattaki liralaşma süreci kur korumalı mevduat ürünü uygulamasıyla başlatılmıştır. Bunun sonucunda, Türk lirası mevduat oranının önemli ölçüde yükselerek ocak ayındaki yüzde 35,6 seviyesinden güncel verilerle yüzde 50 seviyesine yaklaştığını görüyoruz. Dönüşümlü mevduat hesabı, yuvam hesabı, yerel paralarla ticaret yapmaya yönelik olarak giderek daha yoğun bir şekilde kullanılan ülke para takası anlaşmaları, ihracat gelirlerinin bir kısmının Merkez Bankasına satılması gibi yeni kanallar oluşturarak rezerv akımlarımızı oldukça sağlam bir yapıya kavuşturduk. Küresel düzeyde 1 trilyon dolardan fazla rezerv kaybı yaşanıldığı bir ortamda, yaptığımız bu etkin uygulamalarla rezervlerimizdeki güçlü duruşumuzu koruyoruz. Bu çerçevede, uluslararası rezervlerimiz 2022 yılında 11,5 milyar dolar artışla 123 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır.

Değerli milletvekilleri, önümüzdeki dönemde sürdürülmekte olan yapısal reformlarla fiyat istikrarının kalıcı olarak tesis edilmesine yönelik değerlendirmelerimize değinerek konuşmamı sonlandırmak istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – On dakika daha süre...

Buyurun, Başkanım.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU - Ekonomimizin son yirmi yılda emsalsiz kazanımlarını koruyup ülkemizi ekonomik gelişmişlik ve toplumsal refahta ileriye taşıyabilecek kritik bir dönemeçte para politikasını uzun dönemli bir perspektifle geliştiriyoruz. Bu doğrultuda arz kapasitesini artırmaya, cari fazla vermeye ve liralaşmayı yaygınlaştırmaya yönelik kararlı adımlar atıyoruz. Uyguladığımız bütüncül politikalar sayesinde enflasyonun ana eğilimindeki düzelmenin devam edeceğini öngörüyoruz. Enflasyonda beklediğimiz düşüşün süreklilik kazanarak kalıcı şekilde sürdürülebilir bir fiyat istikrarına dönüşmesinin 2 ön koşulu olduğunu değerlendiriyoruz. İlk olarak, uyguladığımız politikaların etkinliği sayesinde, kalıcı cari fazla verme kapasitesine ulaştığımızda döviz arzımız da güçlenmiş olacağı için döviz piyasalarında sağlıklı fiyat oluşumunu ve istikrarı doğal olarak sağlamış olacağız. Buna ilaveten, söz konusu politikalarla üretim kapasitemizi de artırarak enflasyonda kalıcı bir düşüşü arz talep dengesi açısından da desteklemiş olacağız. İkinci ön koşulun ise hane halkının, firmaların ve bankaların bilançolarında Türk lirasının payının artırılmasına yönelik adımların daha kapsamlı olarak atılmaya devam edilmesi olduğunu değerlendiriyoruz. Bu amaca yönelik olarak liralaşmayı bozan tüm yapısal unsurları teşhis edip bu unsurları düzeltmeye gayret ediyoruz. Sözleşmelerin Türk lirasıyla yapılması, sermaye akımlarının uluslararası standartlarda doğru yönetilmesi, sermaye piyasalarının derinleşerek cazip getiri sunan Türk lirası varlıklarının güçlendirilmesi, döviz piyasalarında şeffaflığın sağlanması, yerel paralarla ticaret yapılması ve döviz piyasalarında dengeli yapının desteklenmesi gibi hususlarda liralaşma stratejimiz doğrultusunda önümüzdeki dönemde giderek daha yoğun bir çalışma içerisinde olacağız. Bu başlıklardan sorumluluk alanlarımızda olanlar konusunda önemli adımlar atıp diğer konularda ilgili kurumlarla iş birliği yapmaya devam edeceğiz. Fiyat istikrarını tesis ettikten sonra, kalıcı ve sürdürülebilir hâle getirmek için liralaşma stratejimizi kararlılıkla uygulamaya devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamı burada bitirirken hepinize teşekkür ediyorum ve saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum sunumumuz için. Yalnız şunu ifade etmek durumundayım: Bu kur korumalı mevduatla ilgili “Maliye Bakanlığından farkınız?” “Neden bilgi veremediniz?” gibi tartışmalı konular var, eminim müzakerelerde onlar detaylandırılacaktır. Soru-cevapta özellikle o soruya daha geniş zaman ayırmanızı ve öncelik vermenizi rica ediyorum.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Yine söylemedi ki.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İşte, soru-cevapta öncelikle ona cevap vermesini rica ediyorum.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Neden soru-cevabı bekliyor Sayın Başkan? Soru-cevabı neden bekliyor, neden en baştan söylemiyor?

CAVİT ARI (Antalya) – Şimdi niye vermiyor da soru-cevabı bekliyoruz Başkanım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerlendirmelerinizi de alıp cevap verirse daha sağlıklı olabilir.

CAVİT ARI (Antalya) – Şimdi açıklasın, değerlendirmeye gerek yok, baştan söyleyebilir, ihtiyacımız da kalmaz değerlendirme yapmaya bu konuda Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sunum takdiri gelen arkadaşlarımızın ama ben cevap verirken kur korumalı...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Başkanım...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Şahsi parasını sormuyoruz, milletin parasını soruyoruz. Milletin parasından kur korumalı mevduata ne kadar para aktardınız diyoruz. Ya, bu millet bunu hak etmiyor, niye cevap vermiyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Süleyman Bey, elbette şahsi şeyini sormuyoruz. Yalnız şunu da ifade edeyim: Bu konuyla ilgili cevap verirken onlar da şahsi referanslarda bulunmuyorlar. Yine bu Meclisin çıkardığı kanunlara referansta bulunup bir cevap veriyorlar. Tatmin olursunuz olmazsınız bilemem ama onlar da sonuçta bu Meclisin çıkardığı kanunlara referansta bulunup bir cevap veriyorlar, bir hukuki gerekçe söylüyorlar.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Neyi saklıyorsunuz ya? Bu millet bunu hak etmiyor Başkan, sorduğumuz gayet basit bir soru.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buna öncelik de verebiliriz ama...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım “Soru-cevap bölümünde” demekle Sayın Başkanı yönlendirmeye çalışıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, hiç öyle bir şey değil tam aksine öncelik verin diyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanın soru-cevap bölümü konuşmalar bittikten sonradır. Biz niye bütün konuşmaların tamamlanmasını bekleyeceğiz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Takdir kendisinin, isterseniz şimdi de...

CAVİT ARI (Antalya) – Yaklaşık yarım saatlik bir sunum yaptı Başkan. Söyleyecekse söylesin, söylemeyecekse de “Söylemeyeceğim.” der, biz de ona göre tavır alırsanız Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, Cavit Bey.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkan istediği gibi sunumunu yapar kardeşim. Sual varsa...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Ne demek, milletin parasını soruyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) – Ya, niye geldik madem biz buraya kardeşim?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sakin olalım değerli arkadaşlar, sakin olalım.

CAVİT ARI (Antalya) – Burada siyaset dinlemeye gelmedik biz, teknik veri dinlemeye geldik.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sunum yapıyor, niye karıştırıyorsun? Sualin varsa söylersin, cevabını verir ya.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Sorduk, cevabını vermedi.

CAVİT ARI (Antalya) – Siyaseti zaten bir aydır Komisyonunda yapıyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Milletın parasını ne kadar harcadığını soruyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) – Bakanlar ne söylediyse Sayın Başkan da aynı şeyi söyledi, değişen ne var?

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – En başta sordum soruyu, niye cevabını vermiyor?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Ya, biz onun keyfine mi bakacağız? Merkez Bankası Başkanının keyfine göre değil milletin parasını soruyoruz, milletin parasını.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Bu sunumu zaten biz bir aydır dinliyoruz, bir aydır, gelen Bakanlar benzer bir sunum yaptı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye Cavit Bey, bir saniye.

CAVİT ARI (Antalya) – Burada teknik bir şey yok ki.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hiç kimse keyfine göre davranmıyor. Biz İç Tüzük'e göre hareket ediyoruz. Merkez Bankası da kendi kanunu çerçevesinde hareket ediyor.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Milletın parasını soruyoruz Başkanım, net bir cevap bekliyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye, heyecanlanmayın arkadaşlar, sakın olun biraz, rica ediyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kimse söylediğiniz gibi sunum yapmak zorunda değil.

CAVİT ARI (Antalya) – İstedığımız gibi sunum yapmak zorunda değil sadece resmî bilgi vermek zorunda, bu kadar basit.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sorarsınız, o da verir.

CAVİT ARI (Antalya) – Vermedi.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Böyle bir şey yok.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Yönlendirmeyin Başkanım. Görüşmeler sonunda değil görüşmelerin başında cevap verilsin yani yönlendirmeyin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye, müsaade eder misiniz?

CAVİT ARI (Antalya) – Uzatmaya gerek yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, normali sizin sorularınızı sormanız en sonunda da cevap vermesi ama Başkanımız da uygun görürse öncelikle -bu konuda zaten tartışıldı, edildi, sorular malum- bu soruya bir cevap alalım sonra müzakerelere geçelim de diyebiliriz.

Ben şimdi sözü bu konudaki gerekçelerini, çerçevelerini paylaşmak üzere Başkanımıza veriyorum.

Buyurun Başkanım.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu konuyla ilgili tabii, torba yasadan beri Merkez Bankamızın uygulamaları konusunda bir tartışma devam ediyor. Bu süre içerisinde tabii, Merkez Bankasıyla ilgili özellikle bir şeyi ifade edeyim: Merkez Bankası Kanunu sonuçta yüce Meclisimizin çıkardığı bir kanun. Bizim Merkez Bankamızın tüm çalışanlarının -yetkili arkadaşlar burada- ve milletvekilliği yapmış, bu Komisyonunda çalışmış birisi olarak benim, Meclise karşı saygısızlık veya Meclisten bir bilgi gizlememiz gibi bir şey söz konusu olamaz. Dedğim gibi, hele benim gibi burada görev yapmış birisinin bu kurumda Başkanlık yaparken -zaten bir başkasını, buradaki tüm arkadaşları hiçbir şekilde düşünmüyorum, ben kendi adıma da- burada olduğum sürece böyle bir şey zaten mümkün değil, müsaade de etmeyiz. Meclise olan saygımızın, Meclisin yetkilerini en iyi bilen insanlardan birisi olarak bu şekilde değerlendirilmesinin bizi çok üzdüğünü bir kere ifade edeyim. Bizim kesinlikle böyle “Kendi kafasına göre davranan...” “Bir şekilde bu bilgileri gizleyen...” Bunlar çok hoş olmayan ifadeler. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu bu yüce Meclis tarafından 1211 sayılı Yasa’yla çıkarılmış bir kanundur ve bu kanunda bizim neyi açıklayacağımız, neyi açıklamayacağımız tarif edilmiştir; dolayısıyla, bir kere bunun altını çizmek istiyorum. Şimdi Sayın Başkan dedi ki: “Saat yedide piyasalar kapandıktan sonra tüm bilgileri öğrenebilirsiniz.” Evet, doğru, öğrenebiliriz ama açıklayamayız. 1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu -kanun önümde, biz her gün analitik bilanço yayımlarız- bize neyi açıklayacağımızı dünyanın en şeffaf Merkez Bankası olarak yetkilendirmiştir ve o bilgileri orada yayımlarız. Artı, yine dünyanın en şeffaf -en şeffaf olanlarından değil; Sayın Başkanın itirazı varsa kabul ederim- Merkez Bankası olarak haftalık bilançosunu yayımlar, Resmî Gazete’de yayımlanır. Yani dolayısıyla, bunun dışındaki bilgiler, bir kurum olarak kanunda tanımlanmış; Merkez Bankasının görevi, yıl sonunda kâr ve zararı, hiçbir kalemi gizli değildir; diyorum ya: “En şeffaf Merkez Bankası.” Günlük, haftalık, bakın, neyin açıklanacağını...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Söyleyin o zaman.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Müsaade buyurun, ben açıklayayım lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Demek ki kanun buna müsaade etmiyor.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Allah, Allah!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir tamamlasın Başkan sonra yine itiraz edin.

Buyurun.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Bakın, sizin, bu yüce Meclisin çıkardığı kanunun verdiği yetkileri kullanıyoruz. Bu yetkilerimizi yeterli görmezseniz yüce Meclisimiz bu kanunu tekrar tadil eder; bu yetkiler çerçevesinde daha fazla açıklama yapabiliriz. Şimdi, Bülent Bey de, Sayın Başkan da hem meslekleri itibarıyla hem de bir kurumun kâr-zarar kalemlerinin, hangi bilanço kalemlerinin dönem içerisinde açıklanmasının zararlarını ya da olumsuzluklarını benden çok iyi bilirler, meslekleri öyle. Artı, Merkez Bankasının gizliliği; bu gizlilik sizden, yüce Meclisten gizlilik değil, Merkez Bankasının devletin, bu yüce milletin kasası olarak, para basma yetkisi verilen bir kurum olarak gizliliğini biz korumakla görevliyiz. Bunun en güzel örneği, bizi niye KİT Komisyonuna çağırılmıyorsunuz? Niye hesaplarımızı diğer kurumlar gibi diğer KİT’ler gibi didik didik araştırmıyorsunuz? Çünkü Merkez Bankasının sizin verdiğiniz yetkilerle, sizin çıkardığınız kanunun bize verdiği sorumlulukla açıklayamayacağımız ve çalışma yapacağımız bir yapısı var. Biz de yine sizin verdiğiniz yetkiyle, bu yüce Meclisin çıkardığı kanunun bana verdiği yetkiyle bunu korumakla mükellefim, dolayısıyla, bunun altını çizeyim. Buna itirazı...

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Size o yetkiyi veren Meclis yine size soruyor zaten.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Müsaade buyurun, ben bitireyim, müsaade edin.

Bakın...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bir tamamlasın Başkan, size söz vereceğim.

Buyurun.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Tekrar ifade ediyorum. Bir kalemi alıp bunu niye açıklıyorsunuz, açıklamıyorsunuz üzerinden siyaset yapılabilir; o bizim işimiz değil ama bizim Merkez Bankasının... Bakın, dünyanın en şeffaf, en açık Merkez Bankası ve kanun her gün neyi açıklamamız gerektiğini bize emretmiş, biz bunu yapıyoruz. Burada bir ihlal varsa bu sorumluluk benimdir. Artı, haftalık olarak Resmî Gazete’de tüm bilanço kalemleri arındırılarak açıklanması gereken yine, bu yüce Meclisin kanununun bize verdiği yetkiler çerçevesinde Resmî Gazete’de yayınlanır. Orada sorumluluğumuzda bir şey varsa yine, onun sorumluluğunu alırım. Şimdi bunun altını çizerek... Bir kere, bizim bu Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası hepinizin çok önem verdiği -ki burada bunu görüyorum- sonuçta bu ülkenin her ferdinin, her vatandaşının önemseddiği bir kurum. Dolayısıyla, bu kanunun yetkisinin altını çizerek bir kere daha üzerinden geçelim.

Kur korumaya gelince; şimdi bakın, burada, -Sayın Başkan çok iyi bilir- Merkez Bankasının en önemli görevlerinden bir tanesi rezerv oluşturmaktır. Torba yasada gelen kanunda bizimle ilgili kısım bizim rezerv yapmamıza yönelik yani hazinenin işleminden farkını bir kere daha müsaade ederseniz anlatayım, değerlendirmesi takdirinize.

Bir kere kur koruma; biz de döviz rezervi oluşturma anlamında bu işlemi yapıyoruz. Bu tür, buna benzer bizim birçok işlemimiz var, onlardan da bahsedeceğim. Şimdi, hazinenin işlemi; bir bizim döviz ya da piyasalardaki istikrarı sağlama noktasında 20 Aralıkta çıkardığımız bu ürünle beraber ve kanunla beraber TL’nin dolar karşısında endekslenmesi. Yani sizin Türk liranız var, döviz kurlarının da yükselmesini bekliyorsunuz. Bunun artmasını beklediğiniz için döviz alacaksınız diyoruz ki: “Döviz alma, paranın TL’de tut, vade sonunda eğer kuru gerek görürsen faizini al, dövizini al, farkını da ben ödeyeyim.” Bu hazinenin ve hazinenin ödediği bunun karşısında bir meblağ var, net bir meblağ var. Şimdi, bununla bizim işlemimiz aynı değil. Bizim, bir rezerv yönetme ve rezerv alma... Ben farklı bir şey yapıyorum. Ben vatandaşa diyorum ki: “Ya, sen dövizini bana ver, TL olarak sen mevduatını al, ben bu...” Sayın Başkan bilir, mesela 2000’li yıllarda, Sayın Başkanın döneminde bir sürü döviz alım ihaleleri vardır. Bu bir nebze döviz alım ihalesidir yani tek seferde değil, parça parça döviz alım ihalesidir. Dolayısıyla, ben, vatandaştan...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Biz onları açıkladık ve orada duruyor. Siz de açıklayın görelim hep beraber.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Hayır, hayır, açıklama başka bir şey. Kârını açıklamadınız ama siz de açıklamazsınız hiçbir zaman. Bak, biz de rakamı açıklıyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir tamamlasın Başkanım, size söz vereyim.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Başkan, olayı bir yere götürmeye gerek yok. Siz de rakamı açıklıyorsunuz, biz de açıklıyoruz. Döviz ihalelerinde siz de açıklamazsanız, hiçbir merkez bankası açıklamaz, biz de açıklamıyoruz çünkü bu işlemin açıklanmasının -sayın vekillerim, bu, bir şey gizleme değil- kendi içerisinde rezerv yönetiminde

merkez bankaları açısından bir mantığı yok yani bizi suçlayabilirsiniz ama bu açıklanmaz. Bunun örneğini vereyim size: Diğer rezerv kaynaklarımızdan örnek vereyim, takdir sizin yine. Mesela biz cevherden altın alıyoruz, rezerv yapıyoruz, TL olarak alıyoruz. Altın 1.850-1.900’iken bize satmak zorundalar ve biz almak zorunda değiliz ama alıyoruz, onlar satmak zorunda dolayısıyla altın rezervlerimizi artırmak için... Şimdi, ben 1.850-1.900’den altını aldım, altın 1.650’ye düştü. Merkez Bankasının böyle bir zararı olmaz. Bu kur yönetimi, bu rezerv yönetimi içerisinde kendi içerisinde değerlendirilen -değerleme hesaplarımız var, kâr-zarar hesaplarımız var- ve bunların hepsi yıl sonunda değerlendirilir. Dolayısıyla, yani şunu da sorabilirsiniz o zaman: Ya, siz, 25-30 ton altın almışsınız, ne kadar zarar ettiniz açıklayın. Bir...

CAVİR ARI (Antalya) – Altın olarak elinizde duruyor Sayın Başkan.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Müsaade edin. Hayır, para da duruyor, döviz de duruyor.

CAVİR ARI (Antalya) – Ödeme yapıyorsunuz ama...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir tamamlasın arkadaşlar.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Döviz duruyor, ödeme yapmıyoruz. İşte, orada çok güzel bir noktayı ifade ettiniz. Ödeme yapmıyoruz, ödeme yapsam hiçbir fark oluşmuyor. Rezerv olarak düşündüğüm için vatandaşa diyorum ki: “Bak, senin dövizini aldım ben, döviz bende.” Böyle düşünelim. Vatandaşa artı bir gelir sağlıyoruz; nedir o? Dövizini bende TL olarak bankaya yatırıyor, bir de bankadan faizini alıyor. Günün sonunda faizi aldı cebine koydu “Eğer dövizde bir kaybın varsa, dövizini ben tutuyorum, bende.” diyorum. Dövizini bende “Al dövizini git.”

ORHAN YEGİN (Ankara) – Düşerse de yükselirse de...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Tabii, önemli değil, dövizini veriyorum adama. Ama bizim uygulamamızda diyoruz ki: “Dövizini değil, döviz karşılığı TL’yi vereyim çünkü ben rezerv yapmak istiyorum.” Tamam mı? Sayın Başkan bilir, bu bir döviz satım ihalesidir, döviz alım ihalesi gibi.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Lütfen, bu işlere beni şahit etme.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Yok yok, siz bilirsiniz, bu işleri iyi biliyorsunuz, ondan; bunun yanlış olduğunu söyleyin, kayıtlara geçsin.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Şahit değilim arkadaşlar.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Bakın, hayır, hayır sizin döneminizde...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Birazdan görüşünü söyler Başkan.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Başkan, hayır, şahit değil; döviz alım satım ihaleleri en fazla Sayın Başkanın döneminde olduğu için, Sayın Başkan buna “yanlış” derse kayıtlara geçsin, bilinsin. Bence değil çünkü bu bir döviz alım satım ihalesidir, bunu biz açık olarak yapmayız; bu, vatandaşla birebir olduğu için...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – İhaleyse adı, açık olur.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Açık; yok, açıklandı. Bakın, biz bunu aldığımızı açıkladık, bütün bankalar bunu alabiliyor; bire bir vatandaş olduğu için bire bir vatandaş... Her gün açıklamak, böyle bir şey mümkün değil. Altından örnek verdim, rezerv olayı; yine, bunun birçok şeyi var. Başka bir örnek vereyim; biz depo alıyoruz, teminatı alıyoruz,

döviz; bankalardan, yurt dışı merkez bankalarından, adamlara bir “fee” ödüyoruz, bir ücret ödüyoruz Sayın Bakanım, LIBOR veya LIBOR eksi, neyse yani. Ben o parayı kullanıyorum, kullanmadığım zaman, işte, yüzde ödediğim faiz bir zarar değil rezerv olduğu için veya bu parayı götürüp muhabirde veya başka yerde veya benim Piyasalar Genel Müdürüm euro-dolar arasında bir ihtiyaç olduğunda arbitraj yaptığında -yine, Sayın Başkanım bu işlemleri bilir, Merkez Bankası Başkanlığı yaptığı için hep onu işaret ediyorum- burada zarar edersin, kâr edersin. Bu, zarar, kâr değildir; yaptığınız işlemlere göre, o günkü piyasa şartlarına göre oluşan bir şeydir. Dolayısıyla şu soruyu da bana soracaksınız o zaman: “Arkadaş, Sayın Merkez Bankası Başkanı, o kadar depo var, ne kadar para ödediniz buna?” Bunu da sorun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Onun için Merkez Bankası, Sayıştay uygunluk denetimine tabii değildir.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Doğru.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Kâr da edersin zarar da edersin...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Hah, bakın, teşekkür ederim Sayın Başkan.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Tamam, bana teşekkür edersin ama öyle değil o işler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanım bir tamamlasın, rica ediyorum...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Tabii, sizin döneminizden yirmi sene, on sene geçtiği için, sistemler değişiyor; merkez bankalarının bugünkü rezerv yönetimi şekli değişti. Bakın, bugün IMF açıkladı, OECD açıkladı merkez bankalarının makro ihtiyatı tedbirleri ve rezerv yönetimlerini nasıl yöneteceğini ve nasıl kullanacağını ve bizim yaptıklarımızı açıkladılar. Bunu bir başkası yapsaydı, belki bugün bu da konuşulurdu ama merkez bankalarının bizim bugün yaptığımız şeyleri yapmaları gerektiğini IMF açıkladı; bakabilirsiniz. Dolayısıyla bakın, geçmiş dönemde bu kur hareketlerinin en önemli nedenlerinden bir tanesi Merkez Bankasının rezervlerinin zayıf olması; Sayın Başkanın dönemi de dâhil. Dolayısıyla eğer o döviz alım ihalelerini o gün Sayın Başkan çok daha fazla yapsaydı, belki 200-250 milyar dolar rezervle Merkez Bankası bugünlere gelecekti, böyle kur hareketlerinde de herhangi bir sıkıntı olmayacaktı.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Lütfen, bunu kayda geçirin Başkanım; 34 milyar dolar rezerv biriktirdim, 32 milyar olarak devrettim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Size birazdan söz vereceğim zaten, ifade edersiniz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – 32 milyar dolar rezervin -doğru diyor Sayın Başkan- tek akım yeri döviz alım satım ihaleleri. Bugün biz çok daha farklı kanallarla döviz rezervlerimizi artırıyoruz ve yeni oluşturacağımız kanallarla da daha fazla artırmaya devam edeceğiz.

Dolayısıyla konuyu dağıtmamak için kur korumayla ilgili o noktaya gelirsem, kur koruma dediğiniz, aslında, bizim dövizin TL’ye çevrilmesi; uygulanması bizim rezerv kaynaklarımızdan sadece bir tanesi. Biz o zaman size... Vatandaşlıktan, ihracat bedellerinden, yurt dışı depo hesaplarından, yurt içi depo hesaplarından, cevherden, altın alımından, içerdeki altın alımlarımızdan, bütün bu işlemlerden bugün aldığınız fiyat yarın düşüyor, çıkıyor, zarar edebilirsiniz, kâr edebilirsiniz. Rezervle ilgili yaptığınız işlemler de tamamen bir rezerv yönetimidir -Sayın Başkanı onun için işaret ediyorum- bu konularda Merkez Bankasının bilanço yapısı farklıdır. Bunların tüm değerlendirilmesi yıl sonunda bağımsız denetimden de geçtikten sonra açıklanır ve kamuya açıktır. Dolayısıyla bugün vereceğim bir rakam, yarın sabah farklı bir rakam olabilir.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Elbette.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Dolayısıyla, bugün veya o gün, benim arkadaşımın vereceği rakam bir şey ifade etmez. Bu, yanlış; Merkez Bankasının bilançosuyla ilgili zaten sorumluluğunuz dışında sorumsuzca bir rakam açıklamak olur.

Dolayısıyla, şunu özellikle rica ediyorum bu Mecliste milletvekilliği yapmış birisi olarak...

(Uğultular)

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – “Kâr zarar açıklayamıyorsunuz zaten.” diyorsunuz.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Ya, niye açıklayamasın... Dalga mı geçiyor diyorsun, Allah aşkına ya, ya ayıp ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanımız bir tamamlasın, ondan sonra tartışacağız, bir açıklasın.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Böyle bir şey olur mu ya!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Durmuş Bey de aynı şeyi söyledi Bülent Bey.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Uğur Bey, bir tamamlasın Başkanım.

Buyurun.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Tamamlıyorum.

Şimdi...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Durmuş Bey öyle bir şey söylemedi.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – “Açıklayamaz.” dedi.

CAVİT ARI (Antalya) – Durmuş Bey “Beni şahit gösterme.” dedi.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Hayır, “Kâr zarar açıklayamaz.” dedi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bir tamamlasın, müzakerelere geçeceğiz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Kâr zarar açıklayamaz...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Kendisi de söyledi.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Hayır, Sayın Başkan söylese de söylemese de bu, kanun.

Bakın, kanunu okuyayım ben, bu Meclisin çıkardığı bir kanun, 58’inci madde: “Banka, her takvim yılı sonu itibarıyla düzenleyeceği bilanço ve kâr ve zarar hesabı ile yıllık faaliyet raporunu Genel Kurulun içtimaidan evvel Cumhurbaşkanlığına tevdi eder ve bilançoğu Resmi Gazete ile yayınlar.” Bundan önce bizim bunu açıklama şansımız yok, kâr zarar kalemlerini etkileyen kalemleri açıklama şansımız yok ama ne kadar kur koruma yapıldığını söyleriz, yayınlanan rakamlarımızı açıklarız biraz önce ifade ettiğim gibi.

Mesela daha detaylı bilgi vereyim rakamsal olarak söylemeden, bizim o işlemlerde ağustos ayına kadar vatandaşın, kurda çok oynamaya olmadığı için... Bir de şöyle bir uygulamamız var -yani bu diğer işlemlerde olmadığı için bu işlemde olduğu için- biraz önce sunumumda liralasmadan bahsettim -ki fiyat istikrarını sağlama noktasında da liralasma bizim en önemli stratejimiz- yani geçmişten farklı olarak bugün uyguladığımız bir stratejimiz var. Bu stratejimiz kapsamında, firmalar ve özellikle

bankaların bilançolarının da TL'leşmesi noktasında adımlar atıyoruz. Tabii, bu noktada bir direnç de görüyoruz. Özellikle bu dönüşümü sağlamak için de bankalara hem ödül, teşvik veriyoruz hem de yapamayanlardan komisyon alıyoruz.

Dolayısıyla, bu işlemlerin sonucunda Merkez Bankasının muhtemelen çok daha fazla kâr yazma şansı da var. Bunu nasıl söyleyebilirim? Yıl sonuna doğru. Şimdi, her ay değişiyor çünkü; bu ay dönüşümü tamamlayamayan bir banka komisyon ödüyor, bir dahaki ay 3'ü birden tamamlıyor, hiç ödemiyor. Dolayısıyla, belki yıl sonunda hepsi tamamlayacak, belki yarısı bu liralasma kapsamında o koyduğumuz yüzde 50 ve yüzde 50-yüzde 60 hedefini... Bu basına açık; bu gizli, saklı değil. Bunları Resmî Gazete'de ve tebliğ olarak yayınlıyoruz bankalarla, Bankalar Birliğiyle görüşerek ve bunların hepsi zaten kamuya açık.

Buralarda bankaların ne kadar ödeyeceğini, bu dönüşümü yapmasını; onu niye tartışmıyoruz? Mesela bu dönüşümü yapamazsa bankaların çok daha yüksek komisyon ödeyeceği var ama bankalar bu dönüşümü yaptığı zaman da ben daha fazla rezerv yapıyorum; kur aynı kaldığı zaman hiçbir şey ödemiyorum, kurda sıçrama olduğu zaman ben vatandaşın dövizini ödüyorum, TL'sini ödemiyorum ama uygulama olarak TL'sini ödeme noktasında -burada karışıyor- bir döviz alım satım ihalesi gibi düşünmek lazım bunu; dövizini al, tekrar dövizini al, adam TL'sini alıp gidiyor. Eğer dövizini almak istiyorsa benden de alabilir, piyasadan da alabilir, piyasada döviz kıtlığı olduğunda zaten Merkez Bankası olarak ben piyasaya giriyorum. Dolayısıyla, her hâlikârda dövizin yönetimi bende olduğu için, vatandaşın dövizini de bende olduğu için burada bir hazine işleminde olduğu gibi Merkez Bankasını zarara sokan bir işlem söz konusu değil, bunu çok net ifade edeyim. Uygulaması da böyle ve bununla birlikte sadece kur koruma değil, bizim böyle 5-6 kalemimiz var. Bu 5-6 kalemle ilgili de ödediğimiz veya aldığımız rakamlar var. Dolayısıyla, Merkez Bankasının rezervini güçlendirmek için Merkez Bankası Kanunu ve bilançosu bu yetkiyi bize tanımış -Sayın Başkanım da bunu çok iyi bilir- bu tür işlemleri yapmak da kendi görev alanımız içerisinde ve Merkez Bankasının rezervlerinin güçlü olması da en önemli işlevlerimizden bir tanesi. Bugün itibarıyla da bunu, bizi eleştirebilirsiniz...

Sayın Bakanım, gülüyorsunuz ama ona mı, bana mı, Başkana mı?

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Devamlı atıfta bulunduğunuz için.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Başkanım konuyu çok iyi bildiği için söylüyorum -yani tabii, Sayın Başkanım uzun yıllar Merkez Bankasında- yalanlara da kayıtlara geçeceği için sonra herkes değerlendirebilir.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Onu bir söyleyin Başkanım.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Şunu ifade edeyim: Bakın, biz çok eleştirildik, geçen sene de eleştirildik. Şu an, bu yıl itibarıyla dünyada rezervleri artmış tek merkez bankası Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Brüt...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – 2022 yılının başından beri dünyada tüm Merkez Bankalarının döviz rezervlerindeki azalma 1 trilyon 300 milyara yakın, 1,3 trilyon dolar civarında.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Rezervlerdeki detayı bize verebilir misiniz?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Veremem.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir tamamlarsanız başkanım, toparlarsanız sevinirim.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Son olarak bu yani. Rezervlerdeki dünyada bakın, bugün dolar endeksi eylül ayı, geçen yıldan bu yana 90'lardan 110'lara kadar geldi.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkan, vekilimin sorduğu soruya... 60'ncı maddeyi bir okur musunuz?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Müsaade edin.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Rezervlerdeki... Detayı görmek istiyorum.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Detayı veriyorum işte, neyi öğrenmek istiyorsanız, rezervlerin neyini öğrenmek istiyorsanız...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – “Şu kadar altın, şu kadar döviz.”

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Öğrenmek istiyorsanız, sorunuza cevap olarak, ne kadar altın aldığımızı söyleyebilirim.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Brüt rezervden bahsediyorsunuz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Brüt rezerv.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Ne kadarı swap, ne kadarı borç, ne kadarı...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Söyleyebiliriz, bunlar açık, bunlarda sıkıntı yok, bunlar zaten hesaplanıyor. Bakın, ben söylemesem bile siz bunları bilançolarımızdan hesaplayabilirsiniz. Dolayısıyla inkâr etme yok yani bizim bilançolarımızda rezervlerimizin ne kadar olduğu, ne kadarının altın, döviz olduğu, ne kadarının swap rakamları olduğu, ne kadarının ülke swapları, ne kadarının içerideki swapları olduğu, hepsi açık, bu bilgileri verebiliriz, detayını da verebilirim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Ama, buradan şu swapı yaptınız; ne kadar ödediniz, ne kadar zarar ettiniz, ne kadar kar ettiniz... Bunların, böyle bir şeyi açıklamanın bir şeyi yok yani bir şey ifade etmiyor çünkü üç gün sonra değişiyor yani ben swap işleminde... Mesela, çok güzel bir şey söylediniz Sayın Vekilim. Ülke swaplarında mesela, içeride, biz şimdi faiz indirimine gitmeden önce bankalar swapa gelmez çünkü faizin düşeceğini düşünüyor, ne yapıyor? 10, 11'den, 12'den gelecekse bekliyor, bir hafta sonra 9'da geliyor. Şimdi, ben rezerv yaptığım için bu parayı alıyorum çünkü onun da TL'ye ihtiyacı var. Dolayısıyla şimdi “Ya, siz swaptan ne kadar borçlandınız veya ne kadar ödediniz?” diye bir suçlama çok yersiz yani bunu yönetemezsiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Hayır, kimseyi suçlamıyoruz, sadece öğrenmek istiyoruz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Ama bu da bir rezerv kalemi işte, onu söylüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamamladınız mı?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Yani bunun... Şimdi, Sayın Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Diğer konulara da sorulardan sonra gelelim isterseniz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Şunu bitireyim Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Yani bunun, Sayın Başkan, siz de açıklamazsınız bunu yani “Swaplardan hangi bankaya toplamında ne kadar ödediniz? Bundan bu hafta, bir dahaki ay ne kadar zarar ettiniz?” Bunu açıklamazsınız. Lütfen, bize bu konuda destek olun. Bu teknik bir şey, bu konuyu burada en iyi bilen insanlardan biri sizsiniz, belki bizden daha iyi biliyorsunuz. Dolayısıyla bu konuda lütfen, teknik ve şey olarak bunun böyle olmadığını söyleyin ama tersini söylerseniz, yine söylüyorum: Kayıtlara geçsin, herkes değerlendirsın. Biz tamamen kitaba göre konuşuyoruz Sayın Başkanım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi müzakerelere geçiyoruz.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Açıklarsa suç işleyecek zaten.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Neye göre suç işleyecek?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sonra Başkanımız sorulara sonunda yine cevap verecek.

Sayın Kuşoğlu, süreniz...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Neye göre?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – “Kâr-zarar açıklayamam.” diyor, Başkan da şeyi söylüyor.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Açıklar kardeşim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Artık müzakerelere geçtik, karşılıklı diyalogu...

Sayın Aydemir...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkanım...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Başkan, 57’nci madde Bankanın hesap dönemi takvim yılıdır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sonra, soru-cevapta tekrar cevap verirsiniz, bir tamamlayalım müzakerelerimizi sonra tekrar cevap verirsiniz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Bakın, kanun burada... Bakın, benim de bilmediğim bir şey olabilir, arkada bütün yetkili arkadaşlarım var, beni uyarırlar.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Unutmuş o, bilmiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi müzakerelere başlıyoruz. Başkanım, müzakereler... En sonunda tekrar sorulara cevap için size söz vereceğim.

Sayın Kuşoğlu, süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Çok mütevazı davranıyorsun, böyle bir şey yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İbrahim Bey...

Buyurun Sayın Kuşoğlu.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; bugün, burada farklı bir konuşma yapacaktım yani Sayın Başkana, değerli ekibine farklı sorular soracaktım. Gerçekten bir bilgilendirme toplantısı bu. Bu bilgilendirme toplantısının amacı nedir? Niye kanun her sene 2 kere, Türkiye Büyük Millet Meclisine Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının bilgilendirme yapmasını istiyor? Neden? Bu laf olsun diye yapılan bir iş değil; Merkez Bankası bağımsızdır çünkü, Merkez Bankası, yürütme erkinin bir parçası olmakla beraber, bir kurum olmakla beraber daha bağımsız hareket eder ve çok önemli görevleri vardır, fiyat istikrarından sorumludur. “Fiyat istikrarı” dediniz mi, piyasadaki her türlü ekonomik işlemi de kapsar, çok önemli bir konu. Her sene yasama erkine, Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi vererek yürütme erkiyle ilgili bir problem var mıdır, yok mudur, sıkıntısı var mı bu bağımsız kurumun, ekonomi nereye gidiyor, neye ihtiyacı var? Sayın Başkan gelecek, burada, yasama erkinde milletvekillerine diyecek ki: Biz şunu şunu yapmak istiyoruz, ekonominin daha iyi olması için şu tedbirleri almaya çalışıyoruz ancak şunları alamadık, yürütmeye böyle bir problemimiz var. ya da şunu yaparsanız, yasama olarak kanun çıkarırsanız, bize yardımcı olursanız daha iyi önlemler alacağız, ekonomimizi daha iyi yöneteceğiz demek için altı ayda bir yasama organına gelip bilgi verirler. Bu bir istişaredir. Şimdi, burada Sayın Başkan sunumunu yaptı, bir istişare var mıydı? Neden geçen sene sunumunu yaptı? Burada da sunumu duruyor. Geçen sene faiz indirimi 19,58’miş, tam Eylül ayında, Ekim ayında yapmışsınız sunumunuzu 19,58’miş. Değerli arkadaşlarım, Sayın Başkanım; 19,58’den 85,5’e çıktı enflasyon hanginiz anladınız? Gerekçesi nedir, anladınız mı? Nedir sorun anlayabildiniz mi? Bakın, bugün tarihî bir gün oldu. Bir devletin milletine hesap vermemesinin bir örneğini yaşadık, çok üzüldüm; bunu samimi olarak söylüyorum, çok üzüldüm ve aranızdan bunu destekleyenler de çıkarsa üzüldürüm. Ya, ne demek sadece -57’nci maddede var- yıl sonunda? Evet, resmî olarak öyle açıklanır ancak yıl içerisinde açıklanır. Siz biliyorsunuz, halka arz yapan şirketlerin SPK’de her üç ayda bir bilançoları, mali tabloları yayınlanır; şeffaftır. Ne demek şirkettir? “Şirket olduğu için kâr zararını açıklamaz.” Tam tersine, açıklar. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası en fazla halka açık şirkettir ya! Nasıl bu? Bir de üstelik 1211’de diyor ki: Yılda 2 kere gider, Meclise hesap verir, bütün bunları açıklar. Ya, dalga mı geçiyorsunuz? Biz millet adına buradayız arkadaşlar ya! Biz gidip cephede ölmeyeceğiz, bu millete hesabını burada vereceğiz, bu sıralarda.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – “Hesap verir.” demiyor, “Bilgilendirme yapar.” diyor.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Memlekete milliyetçiliğimizi, vatanseverliğimizi, yurtseverliğimizi burada göstereceğiz, ahlakımızı, dürüstlüğümüzü burada göstereceğiz; Allah aşkına, yapmayalım.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Bülent Bey, bir şeyi düzeltelim ama “Hesap verir.” demiyor, “Bilgilendirme yapar.” diyor.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sonuçta, bir uygulama var, Hazine ve Maliye Bakanlığı bunun hesabını veriyor ya. Geçenlerde açıkladı, o Merkez Bankasının olmadığı ve açıklayamadığı toplantıda “1 milyon 279 bin hesap var, bunun da bedeli şudur.” dedi, toplam olarak açıkladı. Bunun ne kadarının Merkez Bankası’na ait olduğunu da açıkladı -buradan çok daha fazla bilgi verdi Maliye Bakanlığı- kendisine ait olan bölümü de açıkladı. Ne vardı bunda? Ya, sonuç olarak “kur korumalı mevduat hesabı” dediğimiz, parası olan... O 1 milyon 279 bin hesap var ya, bu hesaplar belki 500 bin kişiye aittir. O, hesap sayıdır, belki 500 bindir, belki 1 milyondur. 1 milyon kişinin hesabına bütçeden bir transfer yapılıyor. Geçen, en son Maliye Bakanının açıkladığı 94 milyardı. Alınmayan kambiyo kârları var, kambiyo kârlarının vergisi var geçen yıldan beri, bir de ilaveten onlar var. Herhâlde 30-40 milyar da onlar tutuyor yani 100 küsur milyara geliyor, 130-140 milyara. Yıl sonu itibarıyla bu rakam büyüyecek. Sonuçta, devlet bütçesinden belki en fazla 1 milyon kişiye, 1 milyon hesap sahibine

bir aktarmada bulunuyor. Bunun hesabını sonuçta soruyoruz. Niye Merkez Bankası bunun hesabını veremessin? 57'nci madde öyle diyor ama her zaman için bunu açıklar. Biz geçmiş yıllarda kanun çıkardık burada, hatırlamıyor musunuz? Kârların, Merkez Bankası kârının şeye devri diye öncesinde. O zaman bilmiyor muyduk? Kârın ne olduğunu biliyorduk öncesinde; gizli falan demedi kimse. Hatırlıyorsunuz, hiç kimse gizli demedi. Burada biz Ekim ayında çıkardık o kanunları, 2 kere çıkardık üst üste. Niye o zaman gizli değildi de şimdi gizli, dalga mı geçiliyor bizimle? Ya, bunun gerekçesini ben şöyle anlıyorum: 1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu'nun -4'üncü maddesinin (g) fıkrasına göre -"Finansal sistemde istikrarı sağlayıcı ve para ve döviz piyasaları ile ilgili düzenleyici tedbirleri almak- evet, dediğiniz gibi Sayın Başkanım, orada şey yaparsınız, döviz hesaplarını, döviz tevdiat hesaplarının TL'ye geçmesiyle ilgili bir düzenleme çıkarırsınız, kur korumalı mevduat hesabı, tamam, geçirirsiniz ancak üstüyle ilgili, bunun döviz aşan miktarıyla ilgili ben teminat veriyorum, üstünü ben ödeyeceğim diyemezsiniz. Niye diyemezsiniz? O da Merkez Bankası Kanunu'nun, 1211'in 56'ncı maddesinde vardır: "Banka, bu Kanunla yetki verilen işlemler dışında avans veremez... kefil olamaz ve doğrudan kendisi ile ilgili işlemler dışında teminat veremez." Siz kefil oluyorsunuz, teminat veriyorsunuz. Bu, kur korumalı mevduat hesabıyla ilgili yaptığınız işlem, bir kere, yasaya, kendi yasanıza aykırıdır; yanlış işlem yapıyorsunuz. Bana göre bu nedenle de açıklamıyorsunuz; yoksa, bunun açıklanmayacak hiçbir tarafı yoktur. Geçmişte açıklandı, kârının yıl sonundan önce açıklandı; biliyorduk, ona göre kanun değişikliği yaptık 2 kere burada. Evet, tutanaklarda var. Bu sefer de hiçbir sakıncası yoktur, bütün şirketler kârlarını açıklayabilir; kârlarını resmî olarak açıklamaları yıl sonundadır, 57'nci maddede öngörülen odur, resmî açıklama öyle yapılır ama onun haricinde, her zaman, bir şirket kârını günlük, saatlik hesaplayabilir ve açıklayabilir, hiçbir sakıncası yoktur.

Ya, onun haricinde, bir gizlilik varsa, arkadaşlar, gizli oturum talep ederiz, yaparız yine. Milletten neyi saklıyoruz ya? Devletin nesini milletten saklıyoruz? Allah aşkına ya! Buna nasıl evet diyebiliriz? Devletin nesini bu milletten saklıyoruz biz? Nasıl bunu savunabiliriz? Ancak Sayın Başkanım, buna müsaade etmemesi gereken sizsiniz öncelikle 1'inci partinin Başkanı olarak ve değerli arkadaşlarımdır; öncelikle bu sorumluluk sizdedir, bu Meclisin itibarını koruma sorumluluğu sizdedir, saat o saattir.

Şimdi, onun haricinde, ya, liralasma... Liralasma için ne yaptınız? Şimdi, "yüzde 49" diyorsunuz Sayın Başkanım, yüzde 49 Türk lirası mevduat hesapları var, kur korumalı mevduat hesabı da var içinde. Kur korumalı mevduat hesabıyla birlikte nasıl öyle bir rakam söz konusu olabilir? Buna da nasıl "liralasma" diyebiliriz? Yani ben Türk lirası hesabımın dövize endeksli olmasını isteyeceğim, buna da "lira" diyeceğim. Olur mu öyle şey? Bunun yabancı parayla yapılmış sözleşmeden ne farkı var? Yabancı parayla yapılmış bir mevduat hesabı sözleşmesidir bu. Bunu nasıl Türk lirası sayabiliriz? Onun haricinde, sormak isterdim ben size liralasma politikası için ne yaptınız? diye. Neden enflasyon yüzde 85,5'a çıktı siz faiz indirmeye başladığınız andan itibaren, neden? Bütün dünya ekonomi bilimine göre faizini yükseltiyor, enflasyonun üzerinde faiz veriyorken siz neden şimdi sıkıştırdınız? Yakın bir zamanda, seçim öncesi veya sonrası ekonomide bir yıkım yaşanacak. Eğer yürütmeye ilgili bir sorun, sıkıntı varsa bunu bilelim Sayın Başkanım. Bu memleket hepimizin. Sorun nedir, sıkıntı nedir, bilmek zorundayız. Çok büyük bir yıkım görüyorum ben bu seçimlere yakın veya seçim sonrası. Bu şekilde devam etmesi, bu ekonomi politikalarıyla, para politikasıyla devam etmesi mümkün değil. Bildiğim kadarıyla siz de birçok şekline karşısınız yapılan uygulamaların, maliye politikasının; bunlar doğru işler değil. Burada sorun neyse bileceğiz, buna göre tedbir alacağız. Yapılan birçok konu var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bülent Bey, her gruptan bir arkadaşımıza biraz daha toleranslı davranacağım.

Buyurun, tamamlayın lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Vallahi bilmiyorum, bütün bunlardan sonra diğer gruplar ve benim kendi grubumdaki arkadaşlarım devam edecek miyiz? Bir anlamı kalmadı çünkü bunun, gerçekten hiçbir anlamı kalmadı. Bu şekilde...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bütün değerlendirmelerden sonra Başkana söz vermeden ben de bir değerlendirme yapacağım ama takdir sizin tabii.

Buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Depo hesapları söz konusu. Bu, depo hesapları nedir, maliyetleri nelerdir? Bizlere bunların açıklanmasının ne mahzuru vardır? Bunların Türkiye'ye bir maliyeti var, bu millete bir maliyeti var. Daha büyük bir maliyeti de söz konusu olacak. Bunları öğrenmemizin ne mahzuru vardır?

Ayrıca soracağım -şu andaki sunumunuzda belirtmediniz ama- Kasım Finansal İstikrar Raporu'nda olan birçok bilgi vardı, onlarla ilgili detay sormak istiyordum ama sormanın da hiçbir anlamı yok; kredilerle ilgili, başka konularla ilgili.

Onun haricinde, Sayın Başkanım, o kadar büyük bir karmaşa var ki Merkez Bankasının çıkarması gereken birçok tebliği, açıklamayı BDDK yapıyor ya da BDDK'nin yapması gerekenleri Merkez Bankası yapıyor, birbirine girmiş vaziyette. Kredilerle ilgili Merkez Bankası düzenleme yapıyor -Sayın Başkanım bilir, burada ben şey yapayım Sayın Başkanıma- yani Merkez Bankası ile BDDK'nin görevleri birbirine girmiş vaziyette. Kurumsallaşmayla ilgili büyük sorunlar görüyorum ve bunları konuşamayacak olmak da beni üzüyor; bunları konuşamadık, başlıklar olarak geçtim, ancak detayına giremedik.

Sayın Başkanım, bugün, tarihî bir günü yaşıyoruz. Bu bilgi vermemenin sorumluluğu, bu millete, bu devlet kurumunun bilgi vermemesinin sorumluluğu ve Meclis'in itibarı sizin elinizdedir, ona göre...

Teşekkür ediyorum tekrardan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Rıdvan Turan, Halkların Demokratik Partisinden.

Buyurun.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Başkan, iki cümle edeceğim. Değirmen taşı gibi, bir aydır kendi kendimizi öğütüyoruz. Ben ne başlıklara ilişkin ne ayrıntıya ilişkin herhangi bir mülahazanın anlamlı olmadığını düşünüyorum. Zira, bunun bir bürokratik darbe olduğunu düşünüyorum, bir bürokratik vesayet olduğunu düşünüyorum ve son noktada, burada Başkanın Hükümet sözcüsü gibi davrandığını, keşke aynı hassasiyeti Merkez Bankasının bağımsızlığı konusunda da gösterseydi iyi olurdu diye düşünüyorum. O nedenle, bu toplantıya benim açımdan devam etmenin hiçbir temeli yoktur. Bu, skandal niteliğinde bürokratik bir darbedir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyorum.

Sayın Durmuş Yılmaz, buyurun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Benim bir grafiğim vardı, arkadaşlar yardımcı olabilir mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir grafiği varmış Durmuş Bey'in, yansıtabilirseniz arkadaşlar...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Grafik gelinceye kadar şunu söyleyeyim: Sayın Başkan, 31 Aralık 2021'de Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının değerleme hesabı eksideydi. 31 Aralık'ta bir Banka Meclisi kararıyla, swaplarla ilgili muhasebe yönteminin değiştirilmesi hususunda alınan bir kararla,

bu zarar kâra dönüştü ve siz bunu da merkezî Hükûmete aktardınız. Şu anda, kur korumalı mevduatla ilgili olarak yaptığımız muhasebe düzeninin ne olduğunu bilmiyoruz ama benim bunun nerede muhasebeleştirildiği konusunda bir tahminim var. O tahmini, eğer arkadaşlar yansıtırsa paylaşacağım. Dolayısıyla buradan da 2021 yılı sonunda yapılan bir muhasebe oyunuyla tekrar bir iş yapılabilir mi diye endişem var açığını söylemek gerekirse. O nedenle, siz muhasebe düzenini değiştirdiniz -mart ayında zannedersem- yapılan Genel Kurulda da Genel Kurulu sadece bilgilendirdiniz ve böylece geçti.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Grafik geldi.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Arkadaşlar, şu anda kur korumalı mevduatın Merkez Bankası bacağında yapılan işlemler, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının değerleme hesabında takip ediliyor. Değerleme hesabı, Merkez Bankasının sahip olduğu döviz, altın ve diğer rezerv varlıklarıyla ilgili olarak, dış varlıklarıyla ilgili olarak, fiyatlarında değişme olduğu zaman ve bu alım satım konusu olmadığı zaman, potansiyel zarar veya kâr olarak buraya yazılıyor.

Şimdi, 20 Aralık 2021’de kur korumalı mevduata karar verilip kur aşağıya geldikten sonraki gelişmelere baktığınızda, değerleme hesabı, bugün itibarıyla 350 milyar TL’ye gelmiş. Bunun içinde Merkez Bankasının 60 milyar dolara yakın pozisyon açığı var, o 1 lira hareket etse 60 milyar oradan geldi diyelim; altın var, altındaki günlük hareketlerden dolayı oradaki fiyat değişimleri buraya yansıyor, dolayısıyla kur korumalı mevduattan dolayı ödenen kur yükümlülükleri bunun içerisinde. Eksi rezervden tahmininizi çıkarabilirsiniz; efendim, altın fiyatlarında oluşan değişiklikleri de buradan çıkarabilirsiniz; bunun geriye kalanı neyse, kur korumalı mevduatın kur yükümlülüğü olarak Merkez Bankası tarafından ödenen miktardır. Biz, işte bunun ne kadar olduğunu öğrenmek istiyoruz. Bu, eksiye, zarar ediyorsa Merkez Bankası buradan, aktifte gösterilir ve teorik olarak da hazinenin bunu günü geldiğinde tazmin etmesi gerekir ama artıysa, o zaman bilançonun pasifinde görülür; şu anda bu, bilançonun aktifinde, onu söyleyeyim. Dolayısıyla biz bunun “Söylenilemez.” “Açıklanamaz.” olduğuna inanmıyoruz. İYİ Parti Grubu olarak, gizli bir oturum talep ediyoruz ve buradan da kendi nam ve hesabıma -arkadaşım ne yapar bilmiyorum ama- ben ayrılıyorum.

Teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Burada yanlış bilgi veriyorsunuz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sonuca ulaşamayacağız, belli.

Teşekkür ediyorum.

(İYİ Parti milletvekillerinin Komisyon toplantı salonunu terk etmesi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın İsmail Faruk Aksu, buyurunuz lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye İsmail Bey.

Buyurun Bülent Bey.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – İsmail Bey, kusura bakmayın.

Grup olarak bu toplantının bir anlamının kalmadığı, gerçekten de bize muhalefet olarak değil de Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, millet iradesine karşı bir saygısızlık yapıldığı kanaatinde olduğumuz için bu toplantıya devam etmek istemiyoruz, bunu bildirmek istedim.

Teşekkür ederim.

(CHP milletvekillerinin Komisyon toplantı salonunu terk etmesi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

İsmail Faruk Aksu Bey, buyurun lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Evet, o zaman çıksınlar ondan sonra konuşalım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, bir bekleyelim.

CAVİT ARI (Antalya) – Kendi aranızda konuşursunuz, birbirinize anlatırsınız neyse durum yani.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Milletin parasını soruyoruz, cevap alamıyoruz. Bu millet, bunu hak etmiyor.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Evet, evet, dinlerseniz size de anlatırız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Keşke dinleseydiniz diğer parti gruplarını da.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul)– Tutanaklardan bakacağımızı...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bakın, diğer milletvekillerimiz konuşacak.

CAVİT ARI (Antalya) – İsmail Bey, sizinle ilgisi yok.

Geçen toplantıda da buraya İstanbul’dan gelip oturup koltuğa “Ben bu bilgiyi veremem.” diyen değerli müdür arkadaşımızın şahsi olarak bir suçu günahı yok, demek ki talimat buradan gelmiş.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Maksudınız sabote etmek belli ki.

CAVİT ARI (Antalya) – Bu talimatı verip de yine gelip burada bilgi vermiyorsanız bizi niye çağırdınız toplantıya? Çok ayıp.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Neyi, kimden saklıyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, teşekkür ediyorum, peki. Takdir sizin, bir şey diyemem.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sayın Başkan, artık dinleyecek bir şey kalmadı bizim açımızdan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun Sayın İsmail Faruk Aksu... (AK PARTİ, CHP ve MHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

Bir sükûneti sağlarsak...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Bu şartlarda şey olmaz yani konuşacak...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Kaçmaya çalışıyorsanız, kaçılırsanız ona da bir şey diyemeyiz.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – HDP’nin peşinden gidiyorsunuz.

CAVİT ARI (Antalya) – Kaçmak değil, hesap verilsin dedik, vermediniz.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Ya, bırak Allah aşkına!

CAVİT ARI (Antalya) – Neyi saklıyorsunuz?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Bizi de dinleseydiniz Cavit Bey, biz de konuşacağız, bizi de dinleseydiniz.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sayın Çelebi, bugüne kadar neden kaçtığınızı gördünüz?

CAVİT ARI (Antalya) – Uğur Bey, buraya sizi dinlemeye değil, Merkez Bankası Başkanını... (AK PARTİ, CHP ve MHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, Komisyon çalışmalarını çekmeyin lütfen. Gazeteci arkadaşlar, böyle bir uygulamamız yok.

Teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Sakladı mı? Sakladı.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Gerçekleri oturup konuşacağız, gel.

CAVİT ARI (Antalya) – Ya, sizinle konuşmaya değil, Merkez Bankası Başkanını dinlemeye geldik.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – HDP’nin peşinden gidin, hadi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İsmail Bey, ne zaman dersiniz başlatabilirim.

Buyurun lütfen, süreyi yeniden başlatıyorum İsmail Bey.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Bu durumda ben de çok uzun konuşmayacağım...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Şey var Sayın Başkanım, Durmuş Yılmaz Bey niye kalktı gitti yani her şey net bir şekilde görülüyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye, söz verdim Uğur Bey, rica ediyorum.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Uğur Bey, bir saniye.

Tabii, öncelikle şunu ifade etmek istiyorum kayıtlara geçmesi açısından: Burada HDP’nin ortaya koyduğu tepki, protesto sonrasında hem Cumhuriyet Halk Partisi hem de İYİ Partinin beraber salonu terk ettiğine hep beraber...

CAVİT ARI (Antalya) – İsmail Bey, öyle bir şey yok.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – O zaman buyurun, gelin.

CAVİT ARI (Antalya) – Öyle bir şey yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Cavit Bey, lütfen...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Gelin, oturun o zaman.

CAVİT ARI (Antalya) – Biz kararımızı aldık ama burada Durmuş Bey’in konuşmasını nezaketen bekledik çünkü biz İYİ Partiyle birlikte hareket edeceğiz diye...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Keşke diğer grupları da bekleseydiniz ama.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Bu bir itiraf. Beni niye nezaketen dinlemiyorsunuz? Bana niye nezaket göstermiyorsunuz o zaman? İtiraf söylediğiniz.

CAVİT ARI (Antalya) – Öyle bir şey yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Cavit Bey...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Cavit Bey, bize o zaman nezaket göstermiyorsunuz.

CAVİT ARI (Antalya) – HDP’yle bağlantı kurmayın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Cavit Bey, rica ediyorum.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Toplantı öncesi bu kararı aldınız mı? Bu önemli...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Evet, belli ki alınmış bir karardı bu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenize ilave edeceğim, usule aykırı bir müdahalede bulunuldu.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Burada bir tiyatro oynanıyor, biz tiyatro oyuncusu değiliz.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Evet, gelin oturun o zaman, buyurun oturun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Keşke diğer grupları da dinleseydiniz ama Emine Hanım, keşke diğer grupları da dinleseydiniz.

Buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – 3’ünüzün birlikte olduğu da tescillendi burada.

CAVİT ARI (Antalya) – Bu olayın müsebbibi de sizsiniz Komisyon Başkanı olarak.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Yarın öbür gün bu devleti de böyle bırakıp kaçarsınız.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Cavit Bey, fikrinize güveniyorsanız kalırsınız burada.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, İsmail Bey’e söz verdim.

Buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Sayın Başkanım, ben öncelikle Sayın Merkez Bankası Başkanımızın sunumu için teşekkür ediyorum. Buraya güçlü bir ekiple gelmiş, Merkez Bankasının bütün üst yönetimi burada; bu da Türkiye Büyük Millet Meclisine ve Plan ve Bütçe Komisyonuna gösterilen saygının bir ifadesidir açık bir şekilde.

Tabii, Sayın Başkan çok açıklıkla bazı şeyleri ifade etti, buna rağmen bir konunun üzerine gidilmiş olması anlaşılabilir değil bize göre. Tabii, birçok şeyi söylemek mümkün, burada sunumların içeriğinden bahsedildi “Bilgi edinemedik.” denildi; hayır, ben oldukça bilgi edindim. Burada küresel ekonomideki gelişmeler, Türkiye ekonomisindeki gelişmeler, Merkez Bankasının uyguladığı politikalar ve bunlardan elde edilen kazanımlar; bütün bunları burada anladık. Şunu özellikle vurgulamak istiyoruz: Biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak milli kurumlarımızın siyasi saiklerle, ideolojik saiklerle veya başka sebeplerle yıpratılmasına şiddetle karşıyız. Bu kurumlar, hepimizin kurumları, bizim milli kurumlarımız; dolayısıyla, bunlara sahip çıkmamız lazım. Merkez Bankası Başkanının var olan bilgileri açıklamaktan imtina etmesinin sebebi ne olabilir? Yani bunu bir düşünmek lazım. Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Fuat Oktay “Bence açıklanabiliyorsa açıklansın.” dedi, hatta kendisi Hazine ve Maliye Bakanlığının açıkladığı rakam üzerinden bir yorum, bir değerlendirme de yaptı; işte “Merkez Bankası açısından o durum şöyle olabilir yaklaşık olarak.” dedi. Yani en üst düzeyde böyle bir irade de bir bilginin saklanmayacağı yönündeki bir irade de aslında ortaya konulmuş oldu. Tabii, demokrasilerde esas olan kurallar ve kurumlar bütünlüğüdür; o çerçevede kurallara da kurumlara da hem saygı gösterilmeli hem de sahip çıkılmalıdır.

Şimdi “Kur korumalı mevduat hesabının hazineye yükü nedir, Merkez Bankasına yükü nedir?” hep bunlar soruluyor, konuşuluyor da KKM olmasaydı bunun ülkeye alternatif maliyeti ne olurdu, Türkiye bugün neyle karşı karşıya kalabilirdi, ekonomi üzerinden yapılan operasyonlarla Türkiye’yi dize getirmek isteyenlerin karşısındaki durumumuz ne olurdu? Bütün bunlar konuşulmuyor kuşkusuz. Ben belki bunların daha fazla konuşulması gerektiğini düşünüyorum.

Yine, bir başka şey daha söylendi, Bülent Bey “Enflasyon hedefi şuydu, bugün şu; ne yaptınız, nasıl bunu bu hâle getirdiniz? Tüm dünya faiz artırırken siz düşürüyorsunuz, bunu görmüyor musunuz?” gibi bir değerlendirme yaptı. Bence tam öyle değil, şimdi, Amerika Birleşik Devletleri kaç aydır faiz artırıyor ama beraberinde enflasyon da artıyor. Avrupa Birliği ülkeleri, Avrupa Birliği Merkez Bankası

faiz artırıyor ama enflasyon da işte 10,5'lara kadar çıktı. Demek ki faiz ile enflasyon arasında doğru yönlü korelasyon da yokmuş, bunu da gördük bu süre içerisinde. İlerideki dönemlerde bu anlamda teorik bazı tartışmaların da yeniden başlayacağını da doğrusu düşünmek lazım.

Ben, muhalefet de ayrıldığına göre bu kadarla iktifa ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Partileri dolaşarak geleceğim size de bir AK PARTİ kaldı, sonra size söz vereceğim.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – İsmail Bey bir şey söyledi de onun için...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sizinle ilgili mi?

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Evet.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Müsaadenizle...

Buyurun.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Şimdi, İsmail Bey “Herkes gitti.” diyor; e, ben buradayım.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Düzeltelim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Abdüllatif Şener Bey hariç herkes diyelim.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – İsmail Bey’i sevdiğim için kendilerini dinledim, aslında ben de gideceğim ama en azından sizi dinledim. Tamam mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Şener, İsmail Bey’i seviyorsunuz da bizi sevmiyor musunuz? Bizi de dinleyin.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi Uğur Aydemir Bey’e söz vereyim, sonra geliriz tekrar.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ben de küçük bir şey söyleyeceğim zaten.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Cemal Bey, aceleniz varsa size önce söz vereyim.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Acelem var, dörtte bir yerde olmam lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O zaman size öncelik verelim.

Buyurun.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) - Çok özür diliyorum Sayın Başkan. Ben bugün saat dörtte bir randevu verdim onun için, muhalefeti taklit etmiyorum yani erken gitmek için.

Tabii, Merkez Bankamızın Plan ve Bütçe Komisyonuna bilgi vermesi -yılada 2 defa- bu kanuni bir gereklilik; bir hesap verme değil, ben Bülent Bey’den ayrışıyorum bu konuda. “Bilgi verir.” diyor çünkü 42’nci maddede “Bilgilendirir.” diyor. Aslında sorun, bu tartışmaların nedeni; bu açıklık politikasına, bu bilgi vermeye gerektiği kadar özen göstermeyişimizden kaynaklanıyor diye düşünüyorum, bu benim düşüncem. Çünkü yılda 2 defa... Bakın, bu sene bu bilgiyi 1 defa aldık, şu anda alıyoruz, zorlamayla o da.

İki, çok önemli bir fonksiyon ifa ediyorsunuz, bankaların bankasıdır. Para politikası, fiyat istikrarı; kanununuzda yazıyor, bir sürü maddeler var, çok önemli şeyleriniz var. Ancak biraz önce İsmail Bey'in dediği gibi misal, kur korumalı mevduat olmasaydı bugün döviz fiyatları ne olurdu? Enflasyon ne olurdu? Bakın, bu konularla ilgili kamuoyunu da bilgilendirmeniz lazım -Hazineye de aynı şeyi söyledik- bizi de bilgilendirmeniz lazım. Bilmeyince insanlar, kurumlar spekülasyon yapıyorlar. Bir halk deyimi var, hepimiz biliriz: Attığımız taş ürküttüğümüz kuşa değişiyor mu? Yani siz dediniz: “Rezerv biriktirme.” Merkez Bankasının önemli görevlerinden biri. Geçen seneye göre bu sene 2022’de dünyada en fazla rezerv biriktiren banka Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası; ne güzel.

İşte, bunları bizimle paylaştınız, kamuoyuyla da paylaşıyorsunuz ama muhalefetteki bazı arkadaşların sıkıntısı şu: Geçen sene bu zamanlarda burada kur aşırı bir şekilde dörtlüye giderken bir kısım arkadaşlar elini ovuşturuyordu böyle. 25 lira olacak, 30 lira olacak hesapları yapıyordu. O hesapları tutmayınca -yani tenzih ederim- bir kısım milletvekillerinin veya grupların büyük bir sıkıntıları oldu, bir yıldır, Türkiye istikrara kavuşuyor ve bu istikrarda da en büyük enstrüman Merkez Bankasının uyguladığı para politikası.

Şimdi, Hükûmet ne dedi? Ben buradan okuyacağım, sizin 4’üncü maddenin daha ikinci fıkrasında “Banka, fiyat istikrarını sağlama amacı ile çalışmamak kaydıyla Hükûmetin büyüme ve istihdam politikalarını destekler.” Bakın, şimdi bunu görmezden geliyor bazı arkadaşlar, diyor ki: “Siz, Hükûmet sözcüsü gibi konuşuyorsunuz.” Elbette ki Cumhurbaşkanlığına siz hesap vereceksiniz, Hükûmetin politikasına yardım edeceksiniz. Niye? Kanununuzda var. Ne diyor? Büyüme ve istihdam politikası. Hükûmet de yeni anlayışta, yeni paradigmada ne dedi? “Yatırım, istihdam, üretim, ihracat ve cari fazla temelli büyüme hedefimiz var.” dedi. Merkez Bankasının bir görevi de bunu desteklemektedir yani bunu açık açık söylemeniz... Biz söylüyoruz, arkadaşlar bizi dinlemeden gitti. Sayın Abdüllatif Şener Bey’edim ki “Beni dinlemeyecek misin?”

Anlatacak çok şeyimiz var ama ben de uzatmayayım. Sayın Başkan, netice olarak, bu açıklık politikanızı gerçekten biz bekliyoruz. Siz, eski bir parlamentosunuz, bizim Komisyonumuzun üyesisiniz. Her zaman gizem merak uyandırır ve spekülasyonlara sebep olur, bu spekülasyonları ortadan kaldırmanın en kolay yolu çıkıp bugünkü anlattığınız gibi... Geçen gelen Genel Müdür arkadaşımız -tırnak içinde- dedi ki: “Kusura bakmayın, ben bunu söyleyemem.” Bu, hesap vermiyor... “Bunu söyleyemem.” Söylemek zorunda da değildi ama usul çok önemlidir. “Usul esasa mukaddemdir.” der hukukçular; usul önemliydi.

Şimdi, Hazine Bakan Yardımcısı geldi açıkladı. Cumhurbaşkanı Yardımcımız dedi ki: “Bu açıklanabilir.” Şimdi, burada bir paradoks olmamalı, bizim de kafamız karışmamalı, biz de halka hesap veriyoruz. Elbette hepimiz halka hesap veriyoruz ama...

Şimdi, ben, bu bilgilendirmeniz için teşekkür ediyorum her şeyden önce. Şahsen bazı konularda tatmin oldum, sadece usul konusunda daha hassas davranmanızı, Komisyon Başkanımızın hem Komisyonumuzun itibarı hem Meclisimizin itibarı açısından bize yardımcı olmanızı istiyoruz. Ya, “Hesap verir.” demiyoruz, bilgilendirme yapmak zorundasınız kanuna göre. Ama bu bilgilendirmeyi de lütfen -biz ısrar ediyoruz ama- siz de deyin “Altı ayda bir ben geleyim, bilgilendirme yapayım.” diye bize bu konuda yardımcı olun. Gerçi dönem bitti, önümüzdeki dönemde kim burada bilmiyorum ama Meclis devam ediyor, o bakımdan Merkez Bankamızdan bu konulara daha hassas davranmalarını bekliyoruz.

Ben bilgilendirme için Grubum adına da teşekkür ediyorum. Hepinize saygılar sunuyorum, müsaadenizi de istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Cemal Bey.

Sayın İbrahim Aydemir önce bir söz talebinde bulundu, buyurun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Evet, ben de çok kısa bir şey söyleyeceğim. Değerli Başkanım şahsında buradaki bütün heyete saygı sunuyorum.

Muhalefetin tarzı hep böyle -siz de biliyorsunuz Başkanım, burada görev yaptınız- eğer böyle köşeye sıkışma, zora koşulma gibi bir hâlleri varsa oradan çekilip gidiyorlar, kaçıyorlar resmen. Yaptığınız çok doğru bir sunumdu, aktarımınız çok çok tafsilatlıydı, anlaşılabilirdi.

Geçen yıl 20 Aralıkta, Değerli Başkanım, sizin yerinizde ben oturuyordum, bir kanun teklifi vermiştik, ilk imza sahibi olarak oradaydım ben. Özellikle bu kayıtlara geçsin diye söylüyorum: Orada böyle çok sıkıntılı bir hâl vardı ve döviz o tarihte 17 bin küsurdu, 18 bine doğru geliyordu.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Gelmişti...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Gelmişti, değil mi?

Burada böyle çok keyifli bir efendim heyet vardı, muhalefet bu işten böyle müthiş lezzet alıyordu -samimi söylüyorum, böyle laf olsun torba dolsun kabilinden değil bu- aynen bu hâlleri vardı; gülümseyen, dalga geçen bir hâl, sonra...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Burada olsalardı da aynı şeyi söylerdi zaten.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Tabii, tabii, zaten bunların olduğu zamanlarda da söylüyorum onu. Öyle değil mi Başkanım? Onların yüzüne de söyledik.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Buradayken de söylüyoruz.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Zabıtlarda var.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Zabıtlarda var.

Ve bu kur korumalı mevduatla ilgili açıklamadan sonra 11 binlere falan böyle çok hızla gelince burada bunların ekonomi kurmayları filan -şimdi Grup Başkan Vekili- efendim, “Bu ülke batır, çok yakın yani üç aya kalmaz mahvoluruz, biteriz, yok oluruz.” demişlerdi. Geldiğimiz nokta onları rahatsız ediyor Değerli Başkanım.

Ha, Cemal Bey elbette ki yani bir kayıt düşüyor, efendim, bilgilendirme noktasında. Bugün ne kadar hoş oldu; bilgilendirmeniz de çok güzel oldu, irticalen izahınız da çok güzel oldu dolayısıyla onun için kayıt düştü. Ben minnettarım, teşekkür ediyorum, onların gitmesi, dediğim gibi, köşeye sıkışmış hâllerinden dolayı, sıkıntılı bir duruma düştüklerinden dolayıdır; onu da çok fazla da böyle ciddiye almamak lazım.

Sizin şahsınızda buradaki bütün heyete saygı sunuyorum; her şey daha güzel olacak Allah'ın izniyle diyorum.

Başkanım çok teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Uğur Bey, buyurun.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Çok teşekkür ediyorum Kıymetli Başkanım. Çok Değerli Merkez Bankası Başkanım, değerli ekibi, heyet, basınınızın değerli temsilcileri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, usul üzerine söz aldığımda da söylemiştim, sizler bir milletvekili olarak, geçmiş dönemde milletvekilliği yapan bir kişi olarak -ki olmasanız da- Merkez Bankamız her zaman Türkiye Büyük Millet Meclisimize gerekli saygıyı zaten göstermiştir, göstermeme lüksü zaten yoktur, bu tartışılmaz dahi. Ama arkadaşlarımız Merkez Bankasını itibarsızlaştırmak veya Cumhurbaşkanımızın nezdinde,

sizin onun emrinde çalışıyor gibi bir imaj uyandırabilmek için her türlü konuşmayı yapıyorlar. Ama bugün burada gördüğümüz üzere, arkadaşlar, bütün salonu siz ekibinizle birlikte doldurdunuz, buraya geldiniz. Bu ne demek? Bu şu demek: “Plan ve Bütçe Komisyonuna istendiği zaman, talep edildiği zaman, zaman ayarlandığı zaman biz ekibimizle buraya geliriz.” demektir. Zorlama bir çağrı yok -ben Cemal Bey’e katılmıyorum o noktada- Haziran’da biz -altı ayda bir- yine o toplantıyı yapacaktık -Başkanım belki açıklayabilir bunu, açıklayacak belki de- ama zamanımız denk gelmedi, uyuşmadı, Meclis kapandı, zamanımız örtüşmediğinden dolayı bilgilendirme toplantısı bugüne kaldı.

Burası teknik bir Komisyon, şimdi burada, teknik Komisyonunda Merkez Bankası Başkanımız geldi teknik bir sunum yaptı. Teknik sunumu yaparken muhalefet partisindeki arkadaşlarımız burayı siyasi şov arenasına çevirmelerini anlamak mümkün değil. Neydi hedefimiz, merakımız, talebimiz? Şuydu: Kur korumalı mevduatta Merkez Bankasının izlediği yol, yol haritası. Bunu da en güzel şekilde açıkladınız, açıklarken de eski Merkez Bankası Başkanını da referans gösterdiniz. Merkez Bankası yıl içerisinde kafasına göre, istediği zaman, gün, ay, hafta içerisinde kâr zarar açıklayabilir mi? Kanunen açıklayamazsınız. Ben de bir mali müşavirim, tabii ki şirketlerin üç ayda bir, peşin vergi dönemlerinde kâr zararlarını kısmen de olsa yüzde 10 yanlışla payıyla açıklayabiliriz, o imkânı bize vermiş ama kanun bize emrediyor; sizin kanununuz da açıklamama noktasında size emrediyor. Siz buna uymadığınız zaman gerekli yaptırımları var. Ben yine usul üzerinde ne söylemişim? Kurumlar kurallarla idare edilir.

Arkadaşların istediği şu: Hâlbuki herkes -bir Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi olmasına da gerek yok- Hazine ile Merkez Bankasının izlediği yolun aynı olmadığını bilebilir. Siz diyorsunuz ki: “Ben ihale yapıyorum -ama münferit ihale gibi düşünün bunu- ben döviz alıyorum; dövizim zaten Merkez Bankasında. Döviz yükselse de düşse de benim dövizim döviz olarak duruyor orada zaten.” diyorsunuz. Arkadaşlar, bu kadar net bir şeyi ifade etmişken “Hâlâ ne kadar zarar ettiniz? Türkiye’ye ne kadar zararınız var? İşte, Hazinesin 100 milyar bir kaybı var, sizin ne kadar zararınız var?” diyerek burada... “Milletten neyi saklıyorsunuz?” sanki Türkiye’yi batırıyormuş gibi imaj uyandırmanın birer milletvekili olarak bence hiçbirimize bir faydası yok arkadaşlar.

Dolayısıyla, bu süreçte nasıl geldiğimize bakmak lazım. Türkiye’nin jeopolitik konumundan başlayarak... Mademki Türkiye’de bir istikrar yok, istikrarsızlık var; madem provokasyonlar yok niye 20 Aralıkta döviz bir hafta içerisinde 18’den 11 liraya kadar geri geldi? Bunun hesabını veya bunun matematiğini yapmaları lazım, bize anlatmaları lazım arkadaşlar. Bugün Türkiye’de dövizin 1 lira yükselmesinden 450 milyar TL zararda olduğumuzu, 450 milyar dış borcumuz olduğunu düşünürseniz -özel ve kamu olarak- 1 liranın bize maliyetinin ne olduğunu ortaya koymaları lazım. “Efendim, ekonomiyi siz yönetiyorsunuz, bu noktaya siz getiriyorsunuz.” Hayır, bunun ekonomiyle bir açıklaması yok. Bu, Gezi olaylarıyla başlayan süreçte Türkiye üzerine oynanan oyunların neticesi. Bu oyunların hepsini -sağ olun Sayın Başkanım- Merkez Bankası Başkanı olarak yürütmeye beraber, Cumhurbaşkanımızla birlikte ters düz ettiniz. Bundan dolayı her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyoruz.

Sayın Başkanım, güzel bir sunum oldu. Dolayısıyla -biz bugün Aralık 2’sindeyiz- yirmi sekiz gün sonra zaten bilançolarınızı açıklayacaksınız; arkadaşlarımız her şeyi net bir şekilde görecekler ama buna sabredebeyenler, bir şova dönüştürenler, seçim yatırımı yapmak isteyenler ne oldu arkadaşlar? Güya “Türkiye’de bir şeyler oluyor, işte, Merkez Bankası hesap vermedi.” gibi... Defterlerini, çantalarını alıp kaçtılar buradan çünkü neden? Gerçeklerle yüzleşmeye yüzleri yok arkadaşlar. Açık ve net yüzlerine de söylerim ben bunları yani arkasından konuşmuyorum. Bu, en azından, sizden ziyade Komisyon Başkanımıza, sonra milletvekillerine ve sonra size yapılan bir saygısızlıktır. Fikrinizi ortaya koyarsınız, katılırsınız katılmazsınız ama ben, özellikle, masayı bırakıp gitmenin bir milletvekiline veya partililere yakışmadığını düşünüyorum.

Sizler Merkez Bankasında bilançolarınızı zaten yayınlıyorsunuz, millettten gizlediğiniz bir şey yok. Tabii, Cemal Bey yanlış ifade etti zannederseniz yani “Attığınız taş ürküttüğünüz kurbağaya değdi mi? Niye saklıyorsunuz? Niye şeffaf değilsiniz?” diyor. Siz zaten konuşmanızda da en güzel şekilde açıkladınız, “En şeffaf Merkez Bankası, dünyada örneği yok.” dediniz. Her şeye çok net bakmak isteyen, bulmak isteyen her rakamı istediği yerde bulabilir. Dolayısıyla da biz millettten bir şey gizlemiyoruz ama milleti yanlış yönlendirenlerin, başka türlü algı oluşturmak isteyenlerin de oyununa bizler gelmeyeceğiz, gelmedik zaten.

İnşallah, Türkiye’nin önü açıktır, Allah’ın izniyle, buradaki rakamlar... Küresel ekonomideki sıkıntılara rağmen, küresel ekonomi küçülürken bizim büyümemiz, dünyada enflasyon varken sanki sadece biz enflasyon rakamı hedeflerini tutturamamışız gibi bir imaj uyandırmak da çok yanlış. Bugün Avrupa en yüksek enflasyonunu yaşıyor, faiz artırmalarına rağmen bugün Amerika en yüksek enflasyonunu yaşıyor ama biz Türkiye modeliyle yine iddia ediyorum, faizi yükseltmeyerek yatırımı artırdık, istihdamı artırdık, üretimi artırdık ve sonuçta, bugün, istihdamımız 31 milyonun üzerine çıktı. Dolayısıyla, bunların her biri sizin başarınız, Hükümetimizin başarısı. Dolayısıyla, buradan her birinize ayrı ayrı teşekkürü bir borç biliyorum.

Hepiniz sağ olun diyorum.

Ağzınıza sağlık Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Mevlüt Karakaya’ya söz verip tekrar AK PARTİ’ye döneceğim.

Buyurun.

MEVLÜT KARAKAYA (Ankara) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Öncelikle, Plan ve Bütçe Komisyonu olarak dışarıdan misafir kabul edip bu tür sunumlarda bizleri de bu bilgilerden istifade ettirdiğiniz için size ve Komisyona teşekkür ediyorum. Sayın Başkana ve yönetimine de çok teşekkür ediyorum, gerçekten güzel bir sunum oldu ve hem küresel hem de Türkiye ekonomisi açısından çok değerli bilgiler edindik. Verilen bilgiler ışığında da değerlendirdiğimizde, aslında, hakikaten, Türkiye ekonomisi modelinin tutmaya başladığını, sonuçları itibarıyla baktığımızda gerek ekonomik büyüme gerek istihdam gerekse de cari açık açısından -tabii, enerjinin tüm dünyadaki o küresel anormal fiyat artışı ve yükselişlerinin etkilerini bir kenara bırakacak olursak bu anlamda- bu politikaların amaç ve hedeflerine yönelik iyi bir gidişat içerisinde olduğunu görüyoruz.

Yine, benim burada izlediğim kadarıyla, tabii, karşı tarafta oturan, “muhalfe” olarak ifade edebileceğimiz arkadaşlarımız aslında bunu anlamadıklarından değil -bunların hepsini, birçoğunu yakinen tanıyoruz, geçmişten de biliyoruz- bu konularda bilgi sahibiler ve sadece bir kur koruma konusundaki kâr ve zarara ilişkin bilgilerin edinilememesi dolayısıyla bir tepki değil. Bu, aslında “Türkiye ekonomisi modeli” olarak ifade ettiğimiz ki bu bağlamda Merkez Bankasının “liralaşma politikası” olarak isimlendirdiği ve bu alanda para politikalarına yönelik izlediği politikaların da Türkiye ekonomisi modelini tamamlayan önemli bir unsur olduğunun da altını çizmek istiyorum. Buradaki tepkiyi, aslında, Türkiye ekonomisi modelinin tutuyor olmasına, bunu başarısız göstermeye yönelik bir tepki olarak ben algılıyorum ki biraz önce hem benden önce konuşan milletvekilimiz değerli Uğur Bey hem İsmail Faruk Aksu da çok net bir şekilde ifade ettiler yani ekonominin bütünlüğünü, bütüncüllüğü bir kenara bırakıp sadece bir kesiti alarak bir değerlendirme yapmak hiçbir zaman doğru değil. Ayrıca şunu da ifade etmek gerekir ki: Kurum ve kuruluşlarımızı mevcut bütünlük içerisinde genel ekonomi açısından alacak olursak belli görev ve işlevleri vardır ve o işlevlerini yerine getirirler. KİT’ler de

dâhildir ama Merkez Bankası için de şunu çok net bir şekilde ifade edebiliriz: Merkez Bankası bir KİT değildir, bir kamu iktisadi teşebbüsü değildir, kâr ve zarar üzerinden faaliyetlerini değerlendirmek ya bu konuyu hiç bilmemek anlamına gelir ya da kasıtlı bir davranış biçimidir. Yani buradaki mesele, Merkez Bankasının kendisine verilmiş olan görevleri, genel ekonomi içerisindeki işlevlerini layıkıyla yerine getiriyor mu, getirmiyor mu? Bugün, biraz önceki ifadelerden de çok net bir şekilde anlaşıldığı gibi, son bir yıldır kurların bir istikrara kavuşması, kavuşmuş olması ve liralasma konusunda önemli atılımların yapılmış olması, Türkiye ekonomi modelinin tutmaya başlamış olması bu anlamda Merkez Bankasının görevini yerine getirdiği anlamına geliyor.

Bilgilendirme konusu... Elbette bu tür kurumların mali konulardaki bilgilendirmeleri mali tablolar üzerinden yapılır, rastgele, süreç devam ederken ortaya bir hesap kesim işlemi yapılmadan bilgilerin verilmesi çoğu zaman o kurumu bağlayan, hatta sıkıntıya da sokabilecek hususlar olabilir. Bunların belli zamanları vardır, dönemleri vardır; o zaman ve dönemler içerisinde mali tablolar, sadece milletvekillerine değil, milletin bütününe açık, tüm kamuoyuna açık bilgiler sunar. Milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi elbette ilave bilgiler isteyebilir, bu bilgilerin bir şekilde sunumu söz konusu olabilir ama sonuç itibarıyla benim söylemek istediğim şudur: Gerçekten çok faydalı bilgiler bugünkü bilgilendirme toplantısının amaç ve maksadına uygun bir şekilde verildi. Ben bu sebepten dolayı da Sayın Başkana ve yönetimine çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Mevlüt Bey.

Sayın Ekrem Çelebi, buyurun lütfen.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Saygıdeğer Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, ilk önce tebrik ediyorum sizleri. Dolayısıyla siz hem geçmiş dönemde bu Plan ve Bütçe Komisyonunda siyaset yaptınız hem Türkiye'nin de gerçekten çok idealist önde gelen bir ekonomistsiniz. Ama keşke karşımızdaki sırada oturan arkadaşlar da burayı terk etmeselerdi. Biz burada bir devlet yönetiyoruz dolayısıyla devleti yöneten insanlar veya devleti yönetmeye talip olan insanlar hiçbir dönemde sıralarını bırakıp da gidemezler, hiç kimsenin bu lüksü yok. Biz özellikle jeopolitik konumu çok önemli olan bir kıtada yaşadığımızın farkındayız ama karşıdakiler farkında değiller bana göre.

İkinci husus da yirmi yıldır AK PARTİ seçim kazanıyor. Yirmi yıldır da biz sandıkta hesap veriyoruz. Yine, yirmi yıldır her seçimde geleceğin vizyonunu ortaya koyan AK PARTİ'dir. Yine konuşan AK PARTİ'dir. Ama muhalefetin yaptığı tek şey varsa bırakıp bu sıraları kaçmaktır; bunu doğru bulmuyorum.

Yine, üçüncü bir husus, burada, sizin yaptığınız sunumda özellikle küresel gelişmelerde Türkiye ekonomisi, enflasyon, para politikası ve genel değerlendirmelerde bir devleti yönettiğinizi, dünyadaki devletler arasındaki bir Merkez Bankası Başkanı olduğunuzu burada herkese zaten gösterdiniz; bu politikalarla birlikte geldiğiniz günden bugüne kadar da bunu zaten gösteriyorsunuz; teşekkür ediyorum. Ama özellikle karşı, belki 6'lı masa söyleyeyim... Çünkü HDP kalkınca diğer arkadaşlar da kalktı ve onların kullandıkları bir iki tane de cümle vardı, burada sadece kayıtlara geçmesi anlamında söylüyorum: "Efendim, suikast gücünüz yetmedi." Bu devletle ilgili konuştuğunuz zaman, bu devletin gücü her tarafa yeter. Hele hele AK PARTİ'nin gücü misyon ve vizyon anlamıyla da her tarafa yeter, bu konuda da kimsenin bir şüphesi olmasın, şimdiye kadar da biz bu konularda hiç taviz de vermedik. Ama eski Merkez Bankası Başkanının geçen sene yapmış olduğu bir algı vardı Merkez Bankasının eksiye girdiğine ilişkin, bunları söylerken de sanki dört köşe oluyordu. Ama hamdolsun, sizin geldiğiniz

günle birlikte Sayın Cumhurbaşkanımızın da uhdesinde ve sizinle paydaş olan bakanlıklarla da çok iyi bir yönetim kurdunuz, şu anda özellikle para politikasında, şu anda dövizdeki durumumuzun çok net olduğu... Biz her gün ihracatta rekorlar kırıyoruz.

Dolayısıyla ben sizleri tebrik ediyorum sunumuzdan dolayı. Allah yâr ve yardımcınız olsun. Rabb'im önünüzü, gücünüzü kuvvetlendirsın.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Çelebi.

Sayın Güneş, buyurun lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bir de Başkanım –affedersin İsmail- çok mütevazı davranıyorsunuz, bunlar hiçbir şey bilmiyor ya. “Biliyor.” diyorsun ya samimi söylüyorum ya, yüzlerine söylüyorum. Böyle de davranmamak lazım.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Zaten bilselerdi burada otururlardı ya, gitmezlerdi yani.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Güneş, buyurun lütfen.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Çok Değerli Başkanım, değerli milletvekillerimiz, Değerli Merkez Bankası Başkanımız, Başkan Yardımcılarımız ve değerli Merkez Bankası çalışanlarımız ve basın mensuplarımız; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bir taraftan da ikram olunca ikramın cazibesi benim söyleyeceklerimden daha önemli gibi görünüyor yani.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Merkez Bankası işi biliyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Tabii, şimdi, Türkiye Cumhuriyeti devleti yani bazı yıllarda bütçe cari fazla verse bile genelde, totalde baktığımız zaman cari açık veren bir ülke ve dolayısıyla da dışarıdan bir döviz girişi mutlaka olması gerekiyor. Bu döviz girişi olmadığı zamanlarda mutlaka Türkiye krize giriyor ve bu krizi biz yaşıyoruz. İşte, 1994'te yaşadık, 2001 krizinde yaşadık ve dolayısıyla da kısmen de olsa işte geçen yıl bununla karşılaştık.

Burada tabii ki, dünyayı ekonomik kontrol altına almış olan bir Amerikan dolar sistemi var; bundan kurtulmadığımız müddetçe ve buna bir köklü çözüm bulmadığımız müddetçe bununla her zaman karşı karşıya kalmamız mümkün. Tabii, burada, işte, geçen sene bu sistemle karşılaşınca ve dışarıdan yeterli döviz girmeyince, vatandaşın da dövize olan talebi artınca tabii ki Sayın Cumhurbaşkanımızın önderliğinde bir kur korumalı sisteme geçildi ve neticede de döviz, işte, 18'lere çıkmıştı, oradan 11'lere düştü ve dövizin hızlı gidişi durduruldu. Ve muhalefet burada yok ama ben, tabii, burada olsalar şunu soracaktım: Yani bunun karşısına siz ne koymak isterdiniz, dövizini nasıl durduracaksınız? Tabii, muhalefet bunu şöyle izah ediyor, diyorlar ki: “Biz, işte, Amerika'yla, Avrupa'yla iyi geçineceğiz ve neticede de böyle bir problemle karşılaşmayacağız.” Diyelim ki sizin ülkenizi tehdit eden veya gelecekte ülkenizin alacağı birtakım kararlar diyelim ki Amerika'nın veya Avrupa'nın aleyhine olduğu zaman bu problemlerle her zaman karşılaşabilirsiniz. Ve dolayısıyla da burada, bunun yerine ne koyacaksınız? Sade iyi niyetle veya iyi ilişkilerle sürdürülebilir bir politika olamaz, mutlaka ters düştüğünüz bir politika olacaktır. Diyelim ki işte, Kıbrıs Harbi'nde, 1974'te, Türkiye Kıbrıs'ta yapılan işgali ortadan kaldırmak adına bu cesareti ortaya koymuş, bu kararı almış. Neticede de o dönemde bu kadar dışı açık değildik ama döviz girişi de olmamış, bunun üzerine bir sürü de ambargo koymuşlar. Dolayısıyla da muhalefeti ben şurada eksik görüyorum: Gerçekten de diyelim ki kur korumalı sistemi kaldırdınız, bunun yerine ne koyacaksınız? Diyelim ki böyle bir problemle siz karşılaştınız, sadece faizleri yükseltmek mi? Faizleri yükselttiğimiz zaman şu oluyor: Diyelim ki bugün enflasyon yüzde 85'lerde,

bunun karşılığında bizim ne kadar faiz vermemiz lazım cazip olması için? Yüzde 90'lar gibi bir faiz vermemiz lazım. Diyelim ki dışarıdan, yurt dışından para gelecek ve bu gelen para döviz girdiği için o zaman dolar 18 lira olmayacak, daha da aşağı düşecek, diyelim ki 18 liradan, 15 liradan bozduracak ve ondan sonra bir yıl bunu faize yatıracak ve diyelim ki parasını ertesi yıl 2'ye katlayacak, diyelim ki 100 lira koyduğu zaman 200 lira elde etmiş olacak, döviz de yerinde saydığı için dövizini de 2'ye katlayarak gitmiş olacak. Dolayısıyla da bu, sizlerin ve Cumhurbaşkanımızın ortaya koyduğu sistemde tabii ki bu imkân ortadan kalktı ve dolayısıyla da siz burada Türk parasında olanların kur korumalı mevduatla yaklaşık 1 trilyon 400 milyar TL paralarını devlete güvendidiler, bankalara yatırdılar fakat tabii ki, diğer taraftan, elinde döviz bulunduranların -Türkiye'nin döviz ihtiyacı var, vatandaşların ve sanayicilerin elinde de döviz var- bunun da siz bankaya gelmesini istediniz ve dolayısıyla da dövizini olanları da siz karşılamak üzere döviz topladınız. Tabii, burada sakıncası yoksa ne kadar bir döviz toplandı diye bir soru sormak istiyorum ben.

Diğer taraftan da tabii ki, Merkez Bankasının temel amacı fiyat istikrarı sağlamak, diğer taraftan finansal istikrarı sağlamak, döviz kurlarının belirlenmesini sağlamak. Tabii, bizim yaptığımız kur korumalı mevduat ve diğer taraftan faizleri düşürmekle beraber biz şunu yaptık: Paranın maliyetini ucuzlattık ve dolayısıyla paranın da çok fazla gidebileceği bir alan olmayacağı için yatırımı artırdık, üretimi artırdık, ihracatı artırdık, istihdamı artırdık. Bu doğru bir politika ve Türkiye bundan çok kazançlı çıktı. Ben şunu sormak istiyorum Sayın Başkanım: Tabii, burada, bizim esas problemimiz enflasyon ve fiyat istikrarında istediğimiz yere gelememe. Yani biz, burada, fiyat istikrarını sağlamak için ne yapmamız lazım? Bugün, ben görüyorum, mesela, marketlerde veya ürünlerde diyelim ki girdi fiyatları artmadığı hâlde, diyelim ki elektrik fiyatları yerinde sayıyor, doğal gaz fiyatları yerinde sayıyor, petrol yerinde sayıyor, döviz yerinde sayıyor, işçilik maliyetlerinde asgari ücret yerinde sayıyor ama fiyatlar sürekli artıyor. Bunu sağlamak için -belki bu Ticaret Bakanlığının direkt görevi olabilir ama tabii, fiyat istikrarını sağlamak sizin de göreviniz olduğu için- bu gibi konularda nasıl adım atmamız lazım? Diyelim ki enflasyon etkisinden dolayı geçtiğimiz 2022'nin Ocak ve Şubat aylarında enflasyon çok yüksek oldu, bu etkiden dolayı belki o aylarda enflasyonda bir düşme olacak ama sizin, enflasyonu düşürmek adına diğer önceki uygulanan politikalarınızdan farklı olarak biz faizleri düşürdük, önceki dönemlerde faiz yükseltiyorlar. Enflasyonu düşürmek adına ne gibi politikalar izleyeceksiniz, bunları da bize açıklarsanız memnun oluruz.

Ben çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum İsmail Bey.

Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Tamer Osmanağaoğlu, buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı ve yönetimini sunumlarından dolayı tebrik ediyorum, teşekkür ediyorum kendilerine.

Türkiye Cumhuriyeti devletinin en önemli kurumlarından biri olan Merkez Bankasını muhalefet cephesinden organize bir şekilde daha önce konuşulmuş, çalışılmış ve organize edilmiş bir olay çerçevesinde provoke etmek adına bir hareket çıktıkları çok bariz bir şekilde belli. Ben bunların kayıtlara geçmesi için bu konuşmayı, sözü istedim.

Merkez Bankasını tebrik ediyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

AK PARTİ Grubundan Sayın Orhan Yegin, buyurun lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Bütün misafirlere hoş geldiniz diyoruz.

Tabii, gönül isterdi ki muhalefetten arkadaşlar da burada olsun, daha teferruatlı tartışmalar yapılabilsin; Başkanımız da yaptığı uygulamaları, ortaya koydukları çalışmalarını çok daha net bir şekilde burada onlara izah edebilsin; ama öyle olmadı. Tabii, az önce İsmail Başkanımız da ifade ettiler; muhalefetin bu tepkiyi koyarkenki ayrılış sıralaması da gerçekten dikkat çekiciydi; yani önce HDP temsilcisinin “Ben salonu terk ediyorum.” demesi, sonrasında bir eski Merkez Bankası Başkanlığını yapmış Sayın Milletvekilinin terk etmesi, sonra CHP’nin terk etmesi. Keşke olmasaydı ama oldu artık, neyse, ona diyecek bir şey yok.

Ben iki hususta ifade kullanmak istiyorum Başkanım. Birincisi: Şöyle bir ifade oldu az önce değerlendirmelerde karşı taraftan: “Kur korumalı mevduat 1 milyonun üzerinde -yani yuvarlama rakam 1 milyon diyelim- parası olan kişiye bütçeden bir transfer yapmak maksadıyla ortaya atılmış bir uygulamadır.” Tabii, hem AK PARTİ temsilcisi arkadaşlarımız hem Milliyetçi Hareket Partisinden değerli milletvekili ağabeylerimiz kur korumalı mevduatın Türkiye’deki ekonomiye, dövizin Türkiye’deki aldığı değere, iniş çıkışındaki o ateşin düşürülmesine, küçük birikimleri olan vatandaşların birikimlerinin döviz karşısında erimesinden kaynaklı aslında milli duygularla dövize yönelmek istemezken dövizin aşırı oynaklığından dolayı yükselme mecburiyetinde kalmasını ortadan kaldıracak bir koruma kalkanı oluşturmaya ve bunun yanında, elinde döviz tutan kişilerin de bu mevduat sistemine katıldığı zaman yarın, dövizdeki bu köpük ortadan kalktığı zaman ortaya çıkacak kaybını da önlemeye yani hem çıkarken hem inerken vatandaş, bizi vatandaşı korumaya dönük oluşturduğu o güvenlik alanını göz ardı ederek muhalefetin yaptığı eleştirileri “1 milyonun üzerinde parası olan kişiye hazine transfer yapmak üzere getirilmiş bir sistemdir, parası olana daha fazla para vermek üzere getirilmiş bir sistemdir, parası olana hazine daha fazla para aktarılabilir diye bulunmuş bir zekice yöntemdir.” tarzındaki ithamlarını burada altını çizerek reddediyoruz. Kur korumalı sistem bizi vatandaşı Türkiye’de döviz üzerinde spekülasyon yapan kesimler karşısında mağdur olmasını önleyecek, vatandaşın dövize olan meylini ortadan kaldıracak, hem dövizin düşmesine karşı hem yükselmesine karşı özellikle “küçük sermaye sahibi vatandaş” diyebileceğimiz küçük birikim sahibi vatandaş koruyacak müthiş bir alan açmıştır. Aynı zamanda dövizdeki ateşi düşürmesi itibarıyla ekonomiye katkısı gerçekten önemli bir katkı olmuştur. Dolayısıyla bu kur korumalı mevduat, muhalefetin ısrarla iddia ettiği ve o şekilde imajlamaya çalıştığı şekilde sadece 1 milyonun üzerinde sermayesi olan sermaye sahibi insanlara para aktarma derdinden zinhar uzak, tamamıyla 85 milyon vatandaşın cebini, 85 milyon vatandaşın Türk lirasında kalma arzusunun, Türk lirasında kalma ısrarını tahkim eden, buna alan açan bir uygulama olmuştur. Bunun altını çizmek istedim, bir.

İkincisi: “Meclisin itibarını Başkan siz korumalısınız en başta.” dediler size. Meclisin itibarını ne Başkanım siz korumaya tek başınıza muktadirsınız ne ben, bu milletin Meclisine itibarını veren aziz millettir. Bu Meclisin itibarı millet tarafından verilmiştir, millet tarafından korunmuştur, korunmaktadır ve bu Meclisin itibarı hiç kimsenin ufak tefek hatalarıyla, yanlışlarıyla, hiç kimsenin bazı ithamlarıyla veya da gerçekten yaptığı işlerle zedelenecek bir itibarı yoktur, Meclisin itibarı olduğu yerde sapa sağlam ve dipdiri bir şekilde durmaktadır. Dolayısıyla bugünkü tartışmadan, geçen kanun teklifinde başlayıp bugüne getirilen tartışmadan hareketle “Meclisin itibarı zedelenecek.” “Meclis burada, işte, dikkate alınmıyor.” “Meclisi kimse takmıyor.” “Bir bürokrat, bir Merkez Bankası Başkanı Meclisin iradesini yok sayıyor.” Hayır, ben ilk baştaki konuşmamda da söyledim, ha, bir konuda Başkanla farklı düşünüyorum; ben okuduğum bu madde 58’den bir şeyin açıklanmamasıyla ilgili bir yasak olduğunu

net olarak görmüyorum. Bu benim yorumum, ben hukukçu değilim ama buradan bunu net anlamıyorum ama belki Başkan muhalifinden yorumunu, onu öyle anlıyor; bu, geçmiş uygulamalarda böyle olabilir. Yorum farkından kaynaklı olarak bugün bu durum ortaya çıkmış olabilir ama ne Başkanımızın ne Merkez Bankasındaki herhangi bir genel müdürün, uzmanın, danışmanın veya bir başkasının Meclis iradesine kasten yapmaya dönük bir tavır alacağı izlenimi hiçbirimizde yoktur, olmamıştır. Bugün bütün ekibiyle beraber, Başkanın bütün genel müdürleriyle, genel müdür yardımcısıyla hep beraber buraya gelmiş olmaları da uzmanlarıyla beraber gelmiş olmaları da bize hazırlık olarak hem küresel gelişmeler, hem Türkiye’deki gelişmelerle ilgili bu şekilde güzel bir hazırlıkla gelmiş olmaları da bugün bu toplantıyı, bu toplantıda yapılacak müzakereleri ve tartışmaları ne kadar ehemmiyetli ve kıymetli gördüklerinin de aslında bir yansımasıdır diye düşünüyorum.

Başkanım, bu kadarda bırakayım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Uğur Aydemir’in bir ilave sorusu var, onu da alalım.

Buyurun.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Evet, Başkanım, konuşmamda unuttum, kusura bakmayın.

Değerli Merkez Bankası Başkanım, net hata noksan tutarı pozitif veya negatif yönde rakamlar ortaya çıkıyor, bunlar birçok ülkede de mevcut. Şimdi, bizim burada hangi yıllardan itibaren net hata noksanlar başlamış Türkiye’de, hangi yıllar itibarıyla ve neden bu kadar yüksek olduğunu bir açıklayabilirseniz ortalıkta çok dolaşan söylemlere, ifadelere de netlik kazandırmış olacağız diye düşünüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Başka söz talebi yok gördüğüm kadarıyla.

Cevaplar için Başkanımıza söz vereceğim ama ben de müsaadenizle kısa bir değerlendirme yapmak isterim.

Değerli arkadaşlar, keşke bana göre sağ tarafta oturan parti grupları da burada bulunsaydı, sonuna kadar müzakereleri takip etseydi, elbette bunu temenni ederiz, tavsiye ederiz ama hiç kimseyi bu konuda zorlayıcı bir yetkimiz yok, takdir kendilerindir. Yalnız şunu ifade etmek istiyorum: Eleştiri yapabilirsiniz, kabul etmeyebilirsiniz, en sert şekilde reddedebilirsiniz birtakım düzenlemeleri veya belli hususlardaki ifade edilen politikaları eleştirmeye hakkınız sonuna kadar var ama bu sizi yasama faaliyetinden ve denetim faaliyetinden uzaklaştırmamalı. Sonuna kadar yasama faaliyetinde, denetim faaliyetinde bulunursunuz, katılırsınız, eleştirilerinizi ifade edersiniz, şu anda takdiri de milletindir, millet... Sonuçta demokratik bir ülkeyiz, belli bir dönem için seçilen bir Meclis var ve bir çoğunluk var; bu çoğunluğun da tercih hakkı var, demokratik tercih hakkı var, vatandaşa vaatleri var, sözleri var; onları yerine getiren bir Hükümetten, bir gruptan bahsediyoruz, bir ittifaktan bahsediyoruz, buna da herkesin demokratik olarak saygı duyması gerekir. İfade edilen eleştirilerin nihai değerlendirme mercisi de milletimizdir. Milletimiz demokratik olarak yine sandıklarda bütün partilerle ilgili nihai değerlendirmesini yapar, belli bir dönem için yetkilendirir veya yetkilendirmez, iktidar görevi verir veya muhalefet görevi verir, özellikle bunu belirtmek istiyorum.

Diğer taraftan, değerli arkadaşlar, hani, “Zorlamayla...” Bir arkadaşımız ifade etti. Merkez Bankası Başkanımızı zorlamayla getirme gibi bir durum söz konusu değil. Ben yaklaşık üç yıldır Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı yapıyorum, son üç yılda da Merkez Bankası Başkanlarımız geldiler;

2020’de o tarihteki Merkez Bankası Başkanımız, 2021’de yine bugünkü Merkez Bankası Başkanımız geldi, sunum yaptı, bu yıl da yine geldi. Şöyle ayarlıyoruz genel itibarıyla, bu yeni bir şey değil, bu yıla özgü bir şey değil: Genelde Komisyon görüşmelerini tamamlayıp Genel Kurula geçmeden ara bir dönemimiz oluyor o döneme denk getiriyoruz çünkü bizim de yoğunluğumuz oluyor, Plan ve Bütçe Komisyonu olarak. Bu sene hele birtakım kanuni düzenlemelere ilişkin yoğun mesaimiz oldu, ardından hemen Komisyonunda bütçe süreci başladı. O süreç devam ediyorken bir de Merkez Bankası sunumuyla bunu karşıtırsak çok daha sıkıntılı olacaktı. Komisyondaki çalışmalarımızı bitirdik, Genel Kurulda bütçe süreci başlamadan önce Merkez Bankamızı davet ettik, sağ olsun Başkanımızla hemen uygun bir tarih belirledik birlikte ve geldi. Bunu bütçe görüşmelerinde de hatırlarsanız ben önceden de ilan etmiştim. Yani böyle hemen günlük gelişen bir olay değil, birlikte planladığımız, herkesin de gönüllü olarak yaptığı hiç kimsenin de zorunluluk içinde olmadığı bir düzen içinde. Sağ olsun, geniş bir şekilde, bütün ekibiyle Başkanımız burada ve Komisyonumuzu bilgilendirdi. Ben de teşekkür ediyorum bilgilendirmeye.

Tek bir konu üzerine yoğunlaştı bazı tartışmalar belki ama burada sonuçta küresel ekonomiyle ilgili, ülkemizin ekonomisiyle ilgili çok değerli bilgiler, analizler paylaşıldı onun da takdiri tabii ki herkesin kendisine aittir. Ben, Başkan olarak çok fazla içeriğe girmek istemiyorum.

Diğer yandan, Meclisin itibarı konusu gündeme getirildi az önce arkadaşlarımız da bu konuda değerli açıklamalar yaptılar. Burası Gazi Meclis, demokrasimizin ve cumhuriyetimizin kalbi, milletimizin iradesinin tecelligâhı bir kurum ve hepimizin başının tacı. Meclisin itibarını küçültmek, Meclise saygısızlık yapmak hiç kimsenin haddine değil ama bir taraftan da hem Komisyonumuz hem de kurumlarımız kurallarla çalışıyorlar. Meclisimizin İçtüzüğü var, İç Tüzük çerçevesinde ben de yetki kullanırken soruyorum arkadaşlarımıza “Hukuki çerçeve nedir?” diye o çerçeve içinde işlem yapıyorum. Ha, eksik yaptığımız olur, bazen yanlışlar olabilir, bilemiyorum ama bizim için esas aldığımız referans yönetimde, usulde İç Tüzük. Kurumlarımız da yine Meclisimizin onayladığı, çıkardığı, millî irade tarafından onay almış olan kanunlar çerçevesinde görevlerini yapıyorlar. Bu kanunlar farklı şekillerde yorumlanabilir, tamam ama sonuçta bu kanunlar çerçevesinde görevlerini icra ediyorlar, varsa bir muğlaklık, varsa bir açıklığa kavuşturulması gereken husus yine burada yetki sahibi olan Meclisimizdir. Meclis isterse Merkez Bankası Kanunu’nda düzenlemeler yapar, farklı hükümler getirebilir, bu her zaman Meclisimizin iradesi içinde olan bir husustur. Meclis de bizim Meclisimiz, Merkez Bankası da bizim Merkez Bankamız; her ikisinin de itibarı elbette önemlidir, her ikisinin itibarını korumak da ortak sorumluluğumuzdur, sadece Komisyon Başkanının veya bir üyenin değil, herkesin, bütün grupların, bütün yasamanın ve yürütmenin ortak sorumluluğudur; bunun altını bir kez daha çizmek isterim.

Diğer taraftan, kur korumalı mevduatla ilgili meseleye gelince. Başkanımız burada bir açıklama yaptı Hazine ve Maliye Bakanlığımızın durumuyla, konumuyla, hukuki çerçevesiyle Merkez Bankasının farklı olduğunu esas itibarıyla ifade etti. Bunu tatmin edici bulursunuz bulmazsınız, eleştirirsiniz eleştirmedesiniz; elbette, o herkesin kendi takdirine kalmış bir durum. Yalnız şunu ben de ifade etmek isterim: Bütçe sürecinde Cumhurbaşkanı Yardımcımız tahminî birtakım değerlendirmeler yaptı, Hazine ve Maliye Bakanlığımız yine daha önceki kanuni düzenlemelerde çok şeffaf bir şekilde, detaylı bir şekilde kendisiyle ilgili hususlarda açıklamalar yaptı. Burada Hükümetimizin herhangi bir tereddüdü olsa Maliye Bakanlığımız da böyle bir açıklama yapmazdı; böyle bir şey söz konusu değil. Hatta Hazine ve Maliye Bakanlığımız -hatırlıyorum ben- “Gerekirse günlük, saatlik bile açıklarız, hiçbir tereddüdümüz yok.” dedi. Merkez Bankası Başkanımız kendi kanununa referansla, belli bir süre sonra bir bilançonun çıkacağını ve orada bağımsız denetimden sonra bunu bütün kamuoyuyla paylaşacaklarını

ifade ediyor; bunu bir rezerv olarak gördüğünü, dolayısıyla Hazine ve Maliye Bakanlığından farklı bir konumda olduğunu ifade ediyor. Bu tatmin eder, etmez; dediğim gibi, o herkesin kendi takdirinde ama bu hususları da detaylı bir şekilde, herkes kendi perspektifi içinde ifade etmiş oldu.

Ben tekrar teşekkür ediyorum.

Bundan sonraki bölümde Sayın Başkana söz vereceğim. Buradan ayrılmadan önce sağımda oturan grupların değerlendirmeleri oldu; yine, bana göre sol taraftaki arkadaşlarımızın değerlendirmeleri oldu, bu değerlendirmeler çerçevesinde görüşler, eleştiriler ifade edildi. Hem görüş ve eleştirilere ilişkin değerlendirmelerini hem de sorulara cevaplarını almak üzere Sayın Başkanımıza sözü bırakıyorum.

Buyurun lütfen.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Teşekkürler Sayın Başkan.

Öncelikle, tabii, muhalefet tarafından Bülent Bey’in ilk baştaki konuşmalarıyla ilgili birkaç şeyi cevaplandırayım, diğer konularla ilgili zaten sayın vekillerimiz gerekeni söyledi. Bizim teknik olarak sorularla ilgili konuşmamız daha makul. Tabii, Bülent Bey bir maliyeci olarak firmaların üç ayda bir bilançolarını kanunen açıklaması gerektiğini söylüyor, bizim Merkez Bankası Kanunu’na göre senede 2 defa gelip bilgilendirmemiz gerektiğini söylüyor ama aynı kanunda bizim hesap dönemimizin diğer firmalardan farklı olarak bir takvim yılı olduğunu söylemiyor. Yani diğer firmalar üç ayda bir kâr zarar açıklayabilirler, biz yıl sonu bilançomuzda, tek takvim yılında... Tekrar ifade ediyorum, bizim hem günlük açıklanan analitik bilançomuzda hem haftalık açıklanan, Resmî Gazete’de yayımlanan bilançomuzda neleri açıklayacağımız neleri açıklamayacağımız orada kanunen yetkilendirilmiş ve orada açıklanıyor zaten ve çok şeffaf bir şekilde açıklanıyor. Henüz kesinleşmemiş, her gün değişen, farklı etkileşimler gösteren işlemlerin bir gün açıklanıp ertesi gün farklı sonuçlar doğurduğunda “Böyle dediniz, şöyle oldu.” gibi şeyler zaten kârı zararı etkileyen kalemlerde söz konusu olur. Normal firmalarda da... Üç aylık açıklayan firmalara da üç ay içerisinde, devre arasında sorarsanız açıklamazlar çünkü üç ay sonunda -Uğur Bey’in, Sayın Vekilimin söylediği gibi- yüzde 10 yanılma payı hakkı veriyor kanun. O yüzde 10’u niye kullanıyor? Yıl sonuna göre o süreç içerisinde değişecek şeyler, merkez bankalarının bilançoları çok daha farklı. Sayın Vekilimizin, bu konularda kanuna atıfta bulunurken kanunu bir bütün olarak değerlendirip kanunun bize verdiği yetkiyi de söylemesini arzu ederdik.

Yine yanlış bir şeye işaret etti, orada da 56’ncı maddeyi okudu, konuyla hiçbir alakası yok. Kanun “Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarına avans veremez ve kredi açamaz...” 56’ncı maddeye atıfta bulunmuştu Bülent Bey, o maddeyi okuyorum, konuyla hiç alakası olmayan...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Algı yapıyor Başkanım.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Evet, onu ifade etmemiz lazım, kayıtlara geçsin. “Banka, Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarına avans veremez ve kredi açamaz, Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarının ihraç ettiği borçlanma araçlarını birincil piyasadan satın alamaz.” Merkez Bankası buna harfiyen uyuyor. Bugün dünyada birçok merkez bankası -ECB dâhil- buna uymuyor. Örneği var, İtalya’ya yaptığı... Bir sürü örnek verebiliriz burada, çok ülke şeylerine girmek istemiyorum. Dolayısıyla, daha önce kanunla bize verilmiş bu yetkiler dâhilinde, biz hiçbir şekilde direkt olarak... Şu ana kadar Merkez Bankası, kanunu ne diyorsa onu yapıyor, yapmaya devam edecek. Farklı kanunlar söyleyerek konuyu hiç ilgisi olmayan yerlere çekmek bence çok doğru değil. Bu maddenin -işte, okuduğum- kur korumayla, herhangi bir şeyle hiçbir ilgisi yok. Dolayısıyla, kur koruma -belki onu ifade etmeye çalıştı- bir avans verme işi değil; biz döviz alıyoruz, döviz veriyoruz, burada avans verme diye bir şey söz konusu değil. Dediğim gibi, bizim işlemlerimiz tamamen bir

rezerv alma çerçevesinde cereyan ediyor, farklı şekilde açıklamaya, yine, yönlendirmeye çalışıyor. Belki bizim sayın vekillerimiz arasında da -daha önce de konuştuğumuz- “Niye açıklamıyorsunuz?” gibi konular konuşuluyor; dediğim gibi, bizimki bir rezerv işlemi yani sadece bir kur koruma işlemi değil; hazine tarafı... Ki ben hazine tarafını da şöyle söyleyeyim: Bizim aldığımız kararlardan dolayı hazinenin de ödediğinin -“kur korumaya destek farkı” diyoruz- çok üzerinde... Makro ihtiyati tedbirler sonucu borçlanmadansa... Bugün hazine 9,5’la, 10’la borçlanıyor; bu kararlardan önce hazine 25-30’la borçlanıyordu. Dolayısıyla, bugün firmalar son altı ayda 15-16 puan daha düşüğüne borçlanıyorlar. Şimdi, bunların hepsinin getirisini... Yine sayın vekillerim konuşurken hani ben çok zaman almak için değil, sadece ana kalemlerde söylediğim zaman, bunların olumlu etkilerini göz ardı edemeyiz. Merkez Bankasının fiyat istikrarını sağlama noktasındaki en önemli kalemlerinden bir tanesi rezerv. İşte, dövizin hareketli olduğu günleri sayın vekillerin konuşmalarında ifade etti, bugün Merkez Bankasının ve döviz piyasasının o noktaya gelmesinin en önemli sebebi -işte, Sayın Başkanı onun için refere ettim- o dönemden sonra Türkiye gibi ülkelerde, Türkiye gibi ülkelerin Merkez Bankalarının güçlenmesi noktasında hep tahditler koymuşlar. “Rezervini güçlendirme, biz sıcak parayla gelelim, ona göre faizi artırarak faizle biz sizi yönetelim...” 2017’den sonra uygulanan bu yeni modelle beraber -özellikle teknik konular tabii, çok zaman aldığı için sadece kısa olarak- hem swapların... Yani swaplarındaki 158 milyar dolar parayı bu ülke ödedi; 2018 Ağustosundan sonraki kur hareketlerinin esas nedenlerden bir tanesi. Dolayısıyla, bizim, şimdi, kalıcı olarak fiyat istikrarını sağlamak için yeni Türkiye ekonomi modelinde ifade ettiğimiz şeylerden bir tanesi işte, bu rezervlerin yükseltilmesi. Dolayısıyla, Merkez Bankasının rezervleri güçlü olduğu zaman piyasadaki bu hareketleri kontrol etme anlamında çok daha güçlü bir konumda olacak, müdahale etme anlamında çok daha güçlü olacak.

Müdahalelerle ilgili... İşte, geçmiş yıllarda Türkiye’ye Merkez Bankasıyla ilgili çok eleştiriler oldu, hâlâ da ifade ediyorlar. Bakın, benim önümde dünya merkez bankaları var; bir yıldır bütün merkez bankaları müdahale ediyorlar paralarını bir yerde tutmak için. Hiçbir tanesi... Tahmini açıklıyorlar veya aynı bizdeki gibi bilançolarından yorum yaparak. İşte, Hindistan mesela, 100 milyar dolar mı, 60 milyar dolar mı; 100 milyar dolar konuşuldu, bilançoda 60 milyar dolar gözüktüyor... Çekya, işte, temmuzdan eylüle kadar 26 milyar dolar... Ama gerçek olan şu: Eylülden beri, bizim faiz indirimine başladığımız dönem, öncesi ve sonrası zaten dünyadaki arz şoklarıyla beraber başlayan piyasa bozulmaları ve ülkelerin cari açık vermeye başlamaları ve arz şoklarının etkisiyle enflasyonist baskıların sonucu bütün ülkelerin merkez bankalarının dengelerinde bozulmalar oldu ve 1 trilyon 300 milyar rezervlerindeki eksilmenin nedenlerinden bir tanesi bu. Geçmiş dönemde görülmeyen... Ama Türkiye bunu kendine özgü geçmiş dönemde yaşadığında, işte, böyle bir kamyonlarla, tırlarla Merkez Bankasından paraların götürüldüğü, şudur, budur, farklı farklı yorumlarla... Hâlbuki piyasa müdahalelerinin bunlarla hiçbir ilgisi yok. Merkez bankalarının rezerv yapma amacı zaten piyasada bir dengesizlik olduğunda piyasaya müdahale etmektir.

Sayın Başkan, hep onun için işaret ettim, kendi döneminde de döviz alım ihaleleri var ve döviz satım ihaleleri var. Böyle bir şeyi yapmayacaksanız niye alıyorsunuz, niye yapıyorsunuz? Niye döviz alım ihalesi yaptınız, niye döviz satım ihalesi yaptınız? Sizin zamanınızdaki konjonktür 50-65 milyar doları gerektirmiş, döviz alım ihalesi yapmışsınız, işte, yaklaşık söylüyorum; 40 küsur rakamlar döviz satım ihalesi yapmışsınız. Bir sonraki dönemde de onun üzerinde veya altında olabilir; o günkü piyasa şartları, o günkü konjonktür, o günkü kurun etkisi, o günkü dünyadaki merkez bankalarının, piyasanın ihtiyaçları... Bu, bütün dünyadaki merkez bankalarının yaptığı bir şeyi Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bir suç işlemiş gibi açıklamak gerçekten doğru değil. Dolayısıyla, bu konunun artık dünyadaki -benim önümde, bunları paylaşabiliriz- bütün merkez bankalarının... Ve o kadar çelişkili durumda kaldılar ki bakın, bugün bizim uyguladığımız politikaları, makro ihtiyati politikaları IMF artık diğer

lkelere önerir oldu. Dolayısıyla, yaptığımız işin, Türkiye’nin bundan sonraki Türkiye ekonomi modeli içerisinde uyguladığımız makroihtiyati tedbirlerin ve uyguladığımız ekonomi politikasının, özellikle rezerv politikasıyla beraber, kur istikrarı ve kalıcı fiyat istikrarını sağlaması noktasında etkisini süreç içerisinde göreceğiz, görmeye başladık. Hepiniz de onu sahada da hissediyorsunuz, piyasada da hissediyorsunuz. Fiyatlara da bizim zaten “kalıcı fiyat istikrarı” dememizin, “sürdürülebilir fiyat istikrarı” dememizin sebebi o. Cari fazla vereceğiz, rezervlerimizi yükselteceğiz ve piyasada kalıcı bir fiyat istikrarını sağlamış olacağız.

Bunları yaparken bir konuyu daha tam noktalayayım, Bülent Bey’le ilgili. Biz makroihtiyati tedbirleri alırken BDDK’nin yetkileri ile Merkez Bankasının yetkilerinin karıştığını, müdahale ettiğimizi falan... Böyle bir şey yoktur. Zaten kanundan bahsediyoruz, herkes kendi yetkisinde kararlar alır, sizin kendi yetkinizin dışında bir karar alarak uygulama şansınız zaten yok. Merkez Bankası bazı müdahalelerini tabii... Daha önce tek silahları faiz artırımını olduğu için, onu kullanarak diğer makroihtiyati tedbirleri kullanmadıkları için Merkez Bankası şimdi, faiz indirdiğinde, diğer görevleri icabı, yetkisi dâhilindeki uygulamaları kullanmak istediği zaman, tabii ki “Merkez Bankası niye böyle bir şey yapıyor?” çünkü bugüne kadar hiç böyle bir şey yapmamış. Ama şimdi, Merkez Bankası faiz konusunda... Faiz, Merkez Bankasının uhdesinde, dolayısıyla faizin piyasa faizi ile politika faizine yakınsaması noktasında aldığımız makroihtiyati tedbirler bizim yetkimizde. Böyle olduğu hâlda, Merkez Bankası, Hazine Bakanlığımız, Bankalar Birliğimiz bütün kararları tamamen istişare ederek birlikte alıyoruz. Herkes kendi yetkisi içerisinde kanunları, yönetmelikleri -kimin yetkisindeyse- o çıkartıyor. Ama bunları bir istişareyle, beraber tartışarak -piyasa etkisi- her iki tarafa da nasıl etki edeceğini tartışarak, etki analizlerini yaparak alıyoruz ve bunun sonucunu da gördük.

Sonucunu söyleyeyim: Bugün, hazine borçlanması yüzde 9-10’lara gelmiştir, DİPS faizleri; piyasa faizleri 15 puan aşığı inmiştir, bugün, politika faizinin belirli noktasındadır. Bazen “Mevduat faizleri çok yukarı gitti.” falan diye duyuyorsunuz, orada da bir noktaya geldi. Tabii, bu TL’leşme komisyon oranı olunca bazı bankalar bazı yetkilerini kullanıyorlar. Dolayısıyla bu süreç içerisinde bazı aksamalar, bazı yetkiler, bazı yetki aşımaları oluyor. Süreç içerisinde zaten hem BDDK hem Merkez Bankası bunları görüşerek bir noktaya ulaşıyor ama geldiğimiz noktada yüzde 85 enflasyon, onu ayrı konuşalım ama yüzde 85 enflasyonun olduğu makroihtiyati tedbirlerinin ve Türkiye ekonomi modelinin bundan sonraki sonuçlarını böyle değerlendirmek gerektiğini düşünüyorum.

Biraz önce söylediğim DİPS faizleri çok makul bir yere gelmiştir, piyasa faizleri çok makul bir yere gelmiştir, politika faizi aynı şekilde çok makul bir yerdedir. Dolayısıyla bunların hepsinin... Kur, belirli bir stabil hâle gelmiştir ve bu noktada devam etmektedir. Rezervlerimiz yine, aynı şekilde artarak devam etmektedir. Bütün bu uygulamaların sonucunda tabii ki kalıcı, sürdürülebilir fiyat istikrarının zaten sağlanmaması kaçınılmaz. Dolayısıyla bu, enflasyona da yansıyor.

Bunun en önemli göstergesini söyleyeyim: Bakın, bugün, faiz artıran ülkelerin, IMF’yle anlaşma yapan ülkelerin 2023 enflasyon beklentileri ş an mevcut enflasyon oranlarının yukarisında. Dünyada 2023’te... Bu yükseklikte faiz indirimi yaparak Türkiye’nin 2023 yılı enflasyon oranı beklentisi kaç? Bizim tüm muhaliflerin, piyasadaki anketörlerin yaptığı en kötü 40; bizim 22-24 arası. Yani sizin faiz indirimiyle, bu politikanızla 85 olan enflasyonu biz 22-24 bekliyoruz; OVP ve bizim tahminimiz. “Ya, siz bu işi yanlış yapıyorsunuz, doğru değil.” Ama, en kötü, en muhalifi bile “40” diyor. Yani demek ki normali nedir? 85-90-95. Bunun örneklerine bakın, IMF’yle anlaşmalı ülkelere veya enflasyonu yüksek olup faiz artırımına giden, parası değer kaybederken devamlı müdahalede bulunan birçok ülkeye bakın, beklenti mevcut enflasyonun üzerinde. Türkiye’de bu kadar yüksek bir enflasyonda, önümüzdeki

dönemde, beklentinin mevcut oranın çok çok altında olması bu uyguladığımız politikaların ne kadar doğru ve uygulanabilir olduğunun göstergesidir. İnanmayanlar bile yüzde 40 tahmin ediyorsa bu bile bu programın ve bu politikanın ne kadar doğru olduğunun başka bir göstergesi.

Şimdi, tabii, Durmuş Bey konuşmasında bir grafik koydu. Şimdi, bunlar, tabii, çok teknik, değerlendirme hesabı var merkez bankalarında. Bakın, bugün bir sürü merkez bankası zarar açıkladı -yani ülke isimlerini vermeyeyim ama hepsi var- hepsini paylaşabilirim sayın vekillerimle. Mesela, sadece bir firma, bir yatırım bankası Amerika'da 1,4 milyar dolar civarında, çok çok yüksek zarar açıkladı; kâğıtlardan sadece, Amerikan kâğıtlarından. Şimdi, bu tür dönemlerde bunların hepsi yaşanırken Türkiye'de bugün bunların hiçbiri yaşanmıyor, daha da avantajlı ve kârlı noktada gidiyor, bankaların kârı da buradan geliyor. Biz makroihtiyati tedbirlerle, on yıllık falan kâğıt söylediğimizde biraz buna itirazlar falan oluyor. Bunun daha oluşmamış, olabilecek risklerini düşünerek karşı çıkmak, bu politikanın yine sağlıklı bir şekilde uygulanması için temel şartlarından bir tanesi. Bugün, dışarıda bu zararlar oluştu. Bir yatırım bankası 1 trilyon 300 milyar dolar zarar ediyor; sadece Amerikan kâğıtlarından. Yine, birçok merkez bankasında zararlar söz konusu ve zararları konuşuluyor. Dolayısıyla bizim değerlendirme hesabında veya işte, geçen sene, muhasebede son anda bir değişiklik yaparak şudur budur... Ya, bunlar tabii, bir Başkanlık yapmış... Biz de tabii, Merkez Bankası Başkanı olarak bu tür konuların bu kadar açık olarak konuşulması... Çünkü bunlar teknik konular, muhasebeden, bağımsız denetim şirketinden habersiz -burada yeminli mali müşavir olan arkadaşlarımız var- yani bunları siz kafanıza göre değiştirerek, muhasebelerinizi değiştirerek yapamazsınız. Hele, Merkez Bankasıysanız, bir kere, kanuna uymak zorundasınız. İki, kanuna uygun olarak bağımsız denetim şirketinden geçirmek zorundasınız. Üç, bizim kendi Bütçe Genel

Müdürlüğümüz hepsinin üzerinde, onları ikna etmeniz zaten çok zor. Kanuna uygun bir şekilde yıllardır bu işi yapan, götüren arkadaşlarımız. Dolayısıyla bildiği hâlde, hiç diğerlerini dikkate almasa bile en azından beraber çalıştığı arkadaşlara -bence- saygısızlık diye addediyorum, doğru değil.

MEVLÜT KARAKAYA (Ankara) – Eski kurumunu itibarsızlaştırmak için yemin etmiş bunlar Sayın Başkanım.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – E, tabii, bunların hepsi, çoğu o Sayın Başkanın döneminde çalışmış, belki onun yetiştirdiği arkadaşlar. Onların usulsüz bir işlem yaptığını söylemesi bence çok şık değil, çok doğru değil. Dolayısıyla zaten bunun üzerine yorum yapmak bile bence abesle iştigal, doğru değil.

Şimdi, yine, soruların dışında... Genelde hep olumlu konuştuğumuz için çoğuna katılıyorum. Eleştiri olarak da net hata ve noksanı söyledi İsmail Bey.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Uğur Bey...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Uğur Bey sordu.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Şimdi, bizim grafiklerimiz vardı, onu şey yapalım arkadaşlar. Net hata ve noksan -şimdi göstereceğim grafiklerde de- bütün ülkelerde olan bir şey ve Türkiye'de de geçmiş dönemde hep olan bir şey. Yani bakın, Türkiye ekonomi modeliyle, rezervlerin artmasıyla Türkiye'nin ne kadar doğru yaptığını karalamak veya sulandırmak için çıkıp -ben o tabiri kullanmak istemiyorum- başka yerlerden paralar geldiğini... Ama bakın, G20 ülkelerinin net hata ve noksanı, 2022 Ocak-Haziran dönemi, en yüksek ABD, sonra Almanya, Türkiye, İngiltere; hani diğerlerinden de azalan var, artan var. Bu, her dönem olabilen bir şey. Dolayısıyla yani Türkiye'ye... 3 tane Batı'nın en fazla para hareketlerinin olduğunu,

kurallarını hepimizin kabul ettiği İngiltere veya Almanya, Amerika -Amerika'yı farklı düşünseniz- ama Almanya ve İngiltere söz konusu olduğunda çok daha kurallı bir ekonominin olduğu yerlerde eğer net hata ve noksanı o şekilde açıklayacaksak bu tablo her şeyi ifade ediyor.

Geçmiş yıllara gelelim, bir sonraki tablomuz vardı, 2019. Bu, hani, sadece bir yılda falan değil, bakın, 2019-2021'e de baktığınızda, yine, birçok ülkenin tabii net hata ve noksanının eksi ya da artı vermesi de aynı şey çünkü Türkiye de bazı dönemlerde eksi vermiş, bazı dönemlerde artı vermiş...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Başkanım, aydınlatıcı olsun diye söylüyorum. Benim sorumdaki amacım şuydu: İlk defa bu sene mi oldu bu?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Hayır, hayır, işte görüyorsunuz. Şimdi, Türkiye'nin de...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Yani Durmuş Yılmaz Bey'in zamanında da olmuş muydu böyle?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Tabii, her dönemde var. Az ya da çok var, eksi ya da artı her dönemde var. Bunun önemli bir nedeni...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Her dönemde...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Uğur Bey, Sayın Vekilim...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanı bir dinleyelim.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Önemli bir nedeni, bu bilgilerin, bu rakamların sonradan geliyor olması ve yıl sonundan sonra bunların tekrar araştırılarak normal rakamlara geriye dönük girmesi; diğer ülkelerde de olması, Türkiye'de de olması.

İkincisi, mesela geçen sene kur hareketi olduğundan bakarsanız on beş günde Türkiye'den, bankalardan 8-10 milyar dolar arası para çıktı. "Kur nereye gidiyor? Parama el mi koyacaklar?" Biliyorsunuz, böyle bir dezenformasyon yapıldı. İnsanları bu döviz aldı, evine götürdü, kasasına koydu. Baktılar ki kur oturdu, hiçbir şey yok iki üç ay sonra paralarını getirmeye başladılar. Biz kur korumayı onun için açtık ve bunu... Mesela, önce hatırlarsanız 21 Aralıkta bakiyesi olan şeylere uyguladık, ilk biz çıkardık. Hazine tarafını da çıkardıktan sonra dedik ki: Ya, artık kimse gidip piyasadan döviz alıp gelmez çünkü zaten TL'ye yatırdığı zaman hazine tarafından dövizini garantiye alıyor. Dolayısıyla efektif olarak adamın varsa getirsin ve biz, bu sefer 21 Aralıkta kuralı tebliğle değiştirerek herkesin kur korumaya dövizini getirip bu hesaba yatırabileceğini söyledik. Dolayısıyla o 8-10 milyar doları o arada çıkaran insanlar tekrar getirip bankaya yatırdılar. Şimdi, bizim o dönemde oluşan rakamın önemli bir kısmı -belki hepsi- belki bizim bu teşvikimizle... Artı 4-5 milyar dolar daha gelen kalem buradan çünkü biz yastıkaltını teşvik eden kararlar aldık, rezervimizin artmasında önemli bir karar. Şimdi, sayın vekillerimiz dinlemedi, onlardan bahsedecektim.

Şimdi, biz kur korumayı... Ben altın da topluyorum, onu da söyleyeyim. Şimdi, yastıkaltındaki altını... "Altın ekosistemi." diye bir şey çıkardık Hazine ve Maliye Bakanlığımızla beraber ama yine orada farklı. Mesela, darphaneye giden şekli farklı, Merkez Bankasının aldığı farklı yastıkaltında çünkü biz... Onlar alıyor, adam hesaba altın yatırıyor, istediği zaman çekiyor. Biz böyle bir şeye para vermiyoruz, faiz vermiyoruz veya satın almıyoruz, biz altını bize rezerv olarak verene prim veriyoruz veya faiz veriyoruz; adına ne dersiniz. Şimdi, buna rezerv yönetimi olarak baktığınızda, o zaman altına da ne kadar veriyorsunuz? Bunu da bir servet transferi gibi düşünüp farklı yorumlar yapabilirsiniz. Bunların hepsini rezerv yönetimi içerisinde düşündüğümüzde, bugün Merkez Bankasının bir yıl öncesine göre yaklaşık 150 ton şu an rezervi artmış durumda. İnşallah, bizim planımız yıl sonu 800 ton

civarındaydı ki dünyada ilk 5'e falan... Gittikçe de daha şeye gireceğiz. Biz rezervlerimizin yükselmesi noktasında onu önemsiyoruz. Şu an 765 civarındayız, hani hedeflediğimizin biraz altındayız. Bir ayımız var, bu civarlarda yani 800 olmasa da 800'e yakın bir rakamla bu sene hedefimizi yakalayacağız.

Biliyorsunuz, bizim cevherden çıkarılan 40-45 tonluk bir rezerv var, kanunla o yetki de Merkez Bankasına -daha önce- 2017'de verilmişti. Eksik ama şu ana kadar 25 ton falan oradan geliyor. Bu ekosistemi teşvik... Çünkü biz burada kuyumcuya, rafineriye ve yastıkaltından getirene, işte 1.000 gram getirene 20 gram hesabına prim vererek alıyoruz. Şimdi, bu parayı niye veriyorsunuz? Piyasadan almaya kalktığınızda, uluslararası piyasadan almaya kalktığınızda çok daha yüksek rakamlarla alıyorsunuz ve aldığınız bu rezervin, sizin diğer işlemlerinize ve Türkiye'nin kuru stabile etmesine baktığınızda, faizin bir noktada kalmasına baktığınızda çok daha fazla getirisi var. Dolayısıyla -hani kur korumaya atıfta bulunuyorum- bu rezerv yönetiminde ödenen veya karşılığında ödenen primlerin ya da faizlerin yıl sonunda belki biz artıya geçiyoruz, belki bunları... Ödemediklerimiz de var tabii yani mesela içerideki bankalardan almıyoruz. Getirmek zorunda, getiriyor; yurt dışında tutana kadar bizde tutuyor. Bu da bir rezerv yönetimi, ben bununla da farklı işlemler yapıyorum. Yine, aynı şekilde, bu rezerv altınlarda, mesela, biz bu altınları aldığımızda piyasayı da dengelemiş oluyoruz. Savaş çıktığı gün, savaş Türkiye'de çıkmış gibi altına ve dövize talep oldu. Merkez Bankasında hemen yönetmeliği değiştirdik. Durmuş Bey diyor ya: "Son anda." Evet, biz proaktif davranıyoruz, o günkü piyasa ne gerektiriyorsa onu yapıyoruz. Döviz karşılığı biz altın satıyoruz, o gün TL karşılığı altın satma kararı aldık ve piyasaya hiç altın satmadan o günü idare ettik, geçirdik. Sadece uygulamaya karar aldık, altın alınacaksa bankalara dedik: "Şey yapmayın, gelin, bizden alın; piyasayı şey yapmayın." Altında bir anda fiyatlar bir yerde kaldı, talep kesildi. Şimdi, bunu bazen yapmak zorundasınız, bunlar rezerv yönetiminde. Yani, siz çıkıp "Dövizle altın satıyordunuz, bugün niye TL'yle altın sattınız?" diye sorgularsanız bu piyasa dinamikleriyle, Merkez Bankası Kanunu'nun, Banka Meclisinin bize verdiği yetkileri sorgulamış oluruz. Bunların hepsini açıklamak çok doğru değil. Bunları "Ne kadar aldınız, ne kadar sattınız, kaç para verdiniz?" Bu bilanço içerisinde, bir yıl içerisindeki bütün hareketler ve bunun kendi içerisinde çok da bir anlamı yok. Sadece kur korumaya takılıp "Merkez Bankası bilgi gizliyormuş, Meclisten bilgi gizliyormuş." Böyle bir şey olması söz konusu değil. Dünyanın en şeffaf Merkez Bankası olarak zaten bütün bilgilerimiz açık ve yıl sonunda da yine, bilançomuzda, bilançomuzun el verdiği kâr-zarar rakamları nereden oluşmuşsa biliyorsunuz o rakamlarımızı dip notlarıyla beraber burada, faaliyet raporumuzu yayımlıyoruz; Banka Meclisinden, Genel Kuruldan geçirdikten sonra zaten kamuya açık.

Onun dışında, net hata, noksan herhâlde...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Başkanım, net hata, noksanın nereden geldiği belli de... Bunu bilenler, mesela, Sayın Yılmaz, bir gün konuşmadı bunun hakkında. Şahit oldunuz mu Sayın Başkanım? Hiç kimse konuşmadı, hep saptırıyorlar yani başka yönle.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O siyasi tartışmayı kendi aramızda yapalım.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Ben ona girmeyeyim. Ben orada oturuyordum, o işleri o zaman yapıyordum ama şu an yapmayayım.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Şundan Başkanım: Kayıtlara girsin diye sordum ben bunu.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Yani şu: Bakın, bunlar her dönemde net hata, noksan var -eksi, artı- piyasanın gelişmelerine göre bütün dünyada var -biraz önce gösterdim- hani, bir yıla özgüymüş gibi değil; 2019, 2020, 2021, bütün ülkeleri gösterdim, haziran ayına kadar olan ülke karşılaştırmalarını gösterdim, bizdekinin de nedenlerini gösterdim. Mesela, biz, bizim kalemlerde tabii, süreç içerisinde değerlendirmeler, değişiklikler

yapıyoruz. Sayın Başkanım, mesela, geçen sene bizim kısa vadeli borçlarla ilgili geçmişe dönük çalışma yaparak -önemli bir şekilde- kısa vadeli borçların olduğundan daha fazla görüldüğünü tespit ettik ve azalttık. Bu nereden kaynaklanıyor mesela? Bunu önceden bilgilendirerek de yaptık, ihracat ve ithalat kalemlerinden karşılanıyor yani siz malı gönderiyorsunuz, parasını göndermiyorsunuz, parasını sonra gönderiyorsunuz ama o hâlâ gönderilmemiş şekilde sizin hesaplarınızda, bankalar takip etmediği için. Çünkü eskiden 32 sayılı Karar’la beraber bankaların bunları takip etme sorumluluğu vardı, şimdi takip etmiyorlar. Dolayısıyla, karşı tarafla adam anlaşıyor, diyor ki: “Ya, benim akreditifim üç aylık ama param yok, bana bir ay müsaade et.” Banka onu üç ay içerisinde -bir tane örnek veriyorum- ödenmemiş gösteriyor. Bu sizin kısa vadeli borçlarınızda gözüktüyor. Siz on beş gün sonra, bir ay sonra, iki ay sonra o parayı karşıdaki yabancıya gönderiyorsunuz ama banka takip etmediği için veya yine gümrüklerden takip edilmediği için, bu, sizin hâlâ borcunuzmuş gibi duruyor. Dolayısıyla bunları arındırdık.

Bu sene aynı şekilde turizmde... Anket usulüyle yapıldığı için 5 milyar dolara yakın bir net hata, noksanına ve tabii turizm kalemlerinde yapıldığı için daha yıl sonu gelmeden düşüş... Kredi kartları vardı, kullanılmadı, kullanılmayınca buraya yani farklı saiklerle bu rakamlar oluşuyor. Dolayısıyla, bunları Türkiye’yi birden toparlanıp da “Ya, enerji...” Bakın, enerji maliyetlerinde, hemen hemen herhâlde tek sıkıntı olmayan ülkelerin başında Türkiye geliyor. Bizim geçen seneki enerji maliyetlerimiz 38 civarında, 38,5 milyar dolar; bu sene 100 milyar doları bulacak. Bu kadar bir maliyet Türkiye hazinesi ve Merkez Bankası rezervlerinden karşılanıyor. Bunlar hep söylendi. Türkiye’nin bir kuruş borcu yok şu an.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Toplam enerji olarak bakarsak geçen yıl 50 milyar civarında, bu sene 103 milyar Orta Vadeli Program’a göre.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – İşte, ekim sonu, yıl sonu itibarıyla oralara gelecek; ben şey olarak söyledim.

Şimdi, bunlar önemli, bu kadar bir farkı bu ülke, bu sene ödedi ve buna rağmen de Merkez Bankası rezervleri 111 milyar dolardan 123 milyar, 124 milyar dolarlara inşallah...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – İnşallah...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Ya, her gün değişiyor, şimdi her gün nasıl açıklayalım. Mesela, bizim rezervlerimiz, bugün çıkan rezerv haftaya perşembe açıklanacak ama gün içerisinde bizim rezervimiz azalıyor, artıyor ama esas alınan rakam, bizim açıklamak zorunda olduğumuz rakam, cuma günü rakamımız perşembe günü açıklanır. Düşse de çıksa ve hafta içinde bizim 3 milyar, 4 milyar rezervimiz artar ama siz 122,6 açıkladınız... Kanun bunu emrediyor. Biz, her hafta... Dünyanın hiçbir yerinde de bu kadar açık, şeffaf bir şekilde rezervlerini açıklayan başka bir ülke yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanım, toparlarsanız seviniriz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Başkanım, altınımız ne kadar?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Altınımız şu an 765 tona geldi, bunun aşağı yukarı 500 küsuru, 550’si rakamlar değiştiği için... 465, 470’i banka malı, hazineyle beraber aşağı yukarı 520’si, 530’u direkt bizim kendi hazinemizin. Yine, diğeri de bizim, bankaların bizden munzam ve farklı saiklerle depo olarak tuttukları swaplarla... Çünkü karşılığı da var dolayısıyla bizim, şu an altın rezervimizi 765 ton olarak söyleyebiliriz. İşte, yıl sonu hedefimiz -biraz önce de ifade ettim- 800’dü, yıl sonuna kadar inşallah oralara geliriz. Bu da önemli, bir yılda

150 tona yakın bir rezerv artışı sağladık altında; bu da dünyada, yine, en fazla altın rezervini artıran bankalardan bir tanesiyiz. Altın, döviz ve para karşılığında alınıyor dolayısıyla bu bizim rezervimiz, bu kadar varlığımız göz ardı edilmemesi gerekir diye düşünüyoruz.

Evet, sorularla ilgili, benim önümdekiler bunlar, ilave varsa...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Bir şey daha ifade edeyim Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Liralaşmayla ilgili... Yine, Bülent Bey dedi: “Liralaşma yapıyorsunuz.” Sadece şunu söyleyeyim, birçok konu var, onu söyleyeceğim: Mesela, geçen bir iş adamımızla konuşurken faturalarla ilgili “Ya, burada bir kolaylık yapamaz mısınız? TL kesiyoruz zaten.” dedi ama “Döviz var, götürüyoruz bankaya bunu ödemiyo, diyor ki: ‘Döviz gözüktüyor.’” Bu noktaya gelmiş olmamız önemli. Döviz var, döviz yazıyor diye ödenmiyor. Dedim “Ya, bununla olmaz, bizim politikalarımıza aykırı, benden bunu isteme.” “Vallahi döviz çeki kesen kimse yok.” dedi yani liralaşmanın geldiği noktalardan bir tanesi. Doğrudur... Ama bizim tespitimiz de böyle. Var mıdır? Vardır hâlâ ama altı yedi ay içerisinde, bir yıl içerisinde liralaşmayla beraber Türkiye’nin bu noktaya gelmiş olması, bilançolarının yüzde 50... Evet, kur korumanın etkisi var ama inanın şu an çıkışların yüzde 15’i, yüzde 20’si değil mi... Diğeri, TL çıkıyor, giriş de var, TL olarak çıkıyor. Bunda mevduatın önemi var. Borsaya gidiyor, mal alıyor, şirketinin işletme sermayesi... Çünkü faturalı kredilere geçtik yani ilk altı ayda insanlar ucuz kredi olduğu için döviz alıyordu, stok yapıyordu; şimdi fatura karşılığı olunca insanlar artık kendi sermayesini, kendi biriktirdiği parayı tabii kullanmak zorunda olduğu için, burada da liralaşma noktasında adam kur korumaya koyduğu parasını alıp işletmesinde kullanıyor, mal alımında kullanıyor. Bu aşamayı çok önemsiyoruz. Çok doğru bir şekilde, doğru yolda gittiğimizi düşünüyorum dolayısıyla liralaşmanın etkisini ileriki dönemde daha da göreceğiz.

Sadece, yine, kayıtlara geçmesi için şunu söyleyip bitireyim Sayın Başkanım: Çok tepki aldık başta yani mesela reeskont kredilerini verirken biz uygulama getirdik yani dövizin varsa alamazsın; boz dövizini, al. Bugün geldiğimiz noktada, piyasada hem de kredilerde dövizle olan talep gerçekten çok düştü çünkü yüzde 9’dan bir yıl vadeli kredi veriyoruz dolayısıyla dövizin cazibesini de kaldırdık ve şunu ifade ediyoruz ithalatçılara... “Biz bu riski alamayız.” diyorlar. Baştaki tepkileri söyleyeyim: Dünyanın hiçbir yerinde ithalatını farklı parayla -dolar, euro yapıyor zaten- kendi ülkesinde ithal ettiği malı dolarla euroyla satan başka bir ülke yok; sadece Türkiye. Türkiye ekonomisinin bu kadar güçlü olduğu, bu kadar dinamiklerinin sağlam olduğu, bu kadar üretim gücünün fazla olduğu bir ülkenin yani biz paranın riskini alamayız kabul etmiyoruz Merkez Bankası olarak ve bütün politikalarımızı bunu değiştirmek üzere kurduk, şu an çok önemli bir mesafe aldık, şu an Türkiye’nin hem kalıcı fiyat istikrarının önündeki en önemli motoru liralaşmadır hem de yine, faizlerin, ekonomik istikrarın önündeki en büyük itici gücü liralaşmadır. O konuda da sayın vekillerimizin tüm konuşmalarında -biz bilgilendirelim- kullanırlarsa da çok memnun oluruz çünkü bu bir algı yönetimi. Liralaşmayı her konuşmanızda kullanmanızı ben de hassaten Merkez Bankası Başkanı olarak özellikle arz ederim. Bilgilendirme noktasında da biz de işinize yarayacak her türlü bilgiyi de -her ne kadar söylemeler bilgi saklıyoruz diye ama- paylaşma noktasında hiçbir çekincemiz yok.

Tekrar, beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böylece gündemimizde yer alan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında Komisyonumuzu bilgilendirme toplantısı tamamlanmıştır.

Milletvekillerimize ve bütün katılımcılara teşekkür ediyor, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.16

